

Etiikan merkitys matkakohteen valinnassa

Laura Varis

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Matkailun koulutusohjelma

Amk-opinnäytetyö

2023

Tiivistelmä

Tekijä(t) Laura Varis
Tutkinto Restonomi
Raportin/Opinnäytetyön nimi Etiikan merkitys matkakohteen valinnassa
Sivu- ja liitesivumäärä 45 + 5
<p>Tässä tutkimustyyppisessä opinnäytetyössä tutkittiin kuinka eettisyys, eteenkin harkitun kohdemaan ihmisoikeusasiat, vaikuttavat matkakohteen valintaan. Työn tietoperusta käsittelee kestäväää ja vastuullista matkailua, sosiokulttuurista kestävyyttä, ihmisoikeuksia sekä siihen liittyvää matkailualalla nousevaa trendiä, inklusiivista matkailua.</p> <p>Tutkimus toteutettiin pääosin kvantitatiivisella eli määrällisellä tutkimusmenetelmällä, mutta Webropol-työkalulla tehty kyselylomake sisälsi myös viisi avointa kysymystä. Kysely koostuu yhteensä 16 kysymyksestä ja sen kohderyhmänä toimivat suomalaiset matkailijat. Vastaajia saatiin erilaisista Facebook-matkailuryhmistä sekä tekijän lähipiiristä. Vastaajia kertyi yhteensä 373, joista 84 % oli naisia, 14 % miehiä, 1 % muunsukupuolisia ja loput eivät halunneet kyseistä tietoa kertoa. Työn aihe koettiin kyselyyn vastaajien osalta hyvin mielenkiintoiseksi ja tärkeäksi.</p> <p>Tutkimustuloksista ilmeni, että suurin osa vastaajista koki harkitun matkakohteen ihmisoikeustilanteen vaikuttavan matkakohteen valintaan. Useat vastaajat kertoivat kuitenkin matkustavansa epäeettisiksi miellettyihin maihin, mutta kiinnittävänsä siellä huomiota omaan käyttäytymiseen ja valintoihin, jotka voivat edesauttaa paikallisten elinoloja. Osan kysymysten vastaukset ristiintaulukoitiin, jotta eri sukupuolien, ikäryhmien sekä asuinmaakunnista tulevien vastaajien vastaukset voitiin tarkastella. Eteenkin naisten vastauksista ilmeni, että heidän matkakohteensa valintaan vaikuttavat kohdemaan ihmisoikeustilanne, turvallisuus sekä naisten- ja vähemmistöjen oikeuksien toteutuminen kohdemaassa.</p> <p>Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että matkanjärjestäjien ja vastaavien toimijoiden tulisi tarjota enemmän tietoa matkakohteiden ihmisoikeuksista sekä niihin liittyvistä eettisistä kysymyksistä. Näin ollen erilaiset matkailualan yritykset voivat hyötyä tämän tutkimuksen tuloksista.</p>
Asiasanat Ihmisoikeudet, eettisyys, vastuullisuus, matkailu

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Työn tavoite ja tutkimusongelma	1
1.2	Työn tietoperusta ja raportin sisältö	2
2	Kestävä matkailu	4
2.1	Agenda 2030 -toimintaohjelma	4
2.2	Kestävä matkailu	5
2.3	Kuinka kestävä ja vastuullinen matkailija käyttäytyy?	6
3	Ihmisoikeudet	9
3.1	Yhdistyneiden kansakuntien luomat ihmisoikeudet	9
3.2	Inklusiivinen matkailu	10
3.2.1	Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt	11
3.2.2	Vammaiset henkilöt	11
4	Tutkimusmenetelmät ja työn empiirisen osan suorittaminen	13
4.1	Kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä	13
4.2	Opinnäytetyöprosessi	14
4.3	Datan kerääminen	16
5	Tutkimuksen tulosten ja prosessin esittelyä	18
5.1	Taustakysymykset	18
5.2	Matkustuskäyttäytyminen	20
5.3	Avoimet kysymykset	34
6	Pohdinta	39
6.1	Johtopäätökset	39
6.2	Reliabiliteetti ja validiteetti	40
6.3	Opinnäytetyöprojektin ja oppimisen arviointi	41
	Lähteet	43
	Liitteet	47
	Liite 1. Kyselylomake	47

1 Johdanto

Matkailuala on yksi maailman suurimmista aloista. Matkustaminen on loistava mahdollisuus avartaa omaa maailmankatsomusta, oppia erilaisista kulttuureista sekä tutustua uusiin ihmisiin. Matkailulla tarkoitetaan sosiaalista, taloudellista sekä kulttuurillista ilmiötä, jossa ihminen matkustaa tavanomaisesta ympäristöstään eri maahan tai kohteeseen henkilökohtaisten tarpeidensa tai liike-matkailun vuoksi (Kilroy s.a.; Työ- ja elinkeinoministeriö 2022; UNWTO s.a.a).

Matkakohteen valintaan voivat usein vaikuttaa monet eri tekijät, esimerkiksi matkailijan taloudellinen tilanne, matkaseura, vuodenaika sekä matkustamiseen käytettävissä oleva aika. Tänä päivänä yhä useammalla painavat myös eettiset periaatteet. Valitsin tämän aiheen, sillä olen huomannut muutoksia omassa ja lähipiirini matkustuskäyttäytymisessä viime lähivuosien aikana. Harkittu matkakohde vaihdetaan herkemmin, vaikka hinnan nousun kustannuksella sen sijaan, että matkustettaisiin usein epäeettisiksi maiksi miellettyihin kohteisiin, joissa esimerkiksi naisten ja seksuaalivähemmistöjen oikeudet ovat huonot.

1.1 Työn tavoite ja tutkimusongelma

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tutkia kuinka eettisyys, eteenkin matkakohteen ihmisoikeusasiat, vaikuttavat suomalaisten matkailijoiden kohdevalintaan sekä kohteessa käyttäytymiseen.

Tämän tutkimuksellisen työn tutkimusongelma on seuraava: Miten matkakohteen koettu ihmisoikeustilanne vaikuttaa matkustuskäyttämiseen? Jotta tavoitteeseen päästään, täytyy selvittää seuraavat alaongelmat:

- Mitä tarkoitetaan eettisesti kestäväällä matkailulla?
- Mitä kestävä matkailun toteutuminen edellyttää ihmisoikeuksien näkökulmasta?
- Kuinka tietoisia matkailijat ovat harkitun kohteen ihmisoikeustilanteesta?

Tutkimuksen tuloksena saada tietoa siitä, vaikuttaako kohteen ihmisoikeustilanne esimerkiksi matkakumppanin, paikan alueen, hotellin tai kulkuneuvon valintaan sekä miten se vaikuttaa matkakohdeessa käyttäytymiseen käytännön tasolla.

Aihe on ajankohtainen, sillä tietoisuuden kasvu kestävästä kehitystä kohtaan on kasvanut. Kuluttajat suosivat eettisiä ja kestäviä palveluita sekä tuotteita, joista he ovat myös lähtökohtaisesti valmiita maksamaan enemmän. Myös yrityksen tai tuotteen vaikutuksella yhteiskuntaan ja ympäristöön on kuluttajille merkitystä. Perintätoimisto Intrumin laatima vuosittainen eurooppalainen maksutapara-portti osoittaa, että ennen koronapandemiaa suomalaiset kuluttajat ostivat enemmän kuin nykyään. Yhä useamman kuluttajan ostokäyttäytyminen muokkaantuu kestävä kehityksen mukaiseksi.

Varsinkin suurempien ikäluokkien kiinnostus kestävästä kehitystä kohtaan on kasvussa. Tutkimuksen mukaan suomalaiset haluavat elää yksinkertaisemmin kiristämällä kulutustottumuksiaan. Vastuullinen ja tietoinen kuluttajakäyttäytyminen näkyy myös kuluttajien käyttäytymisessä yrityksiä kohtaan: suuri osa kyselyyn vastanneista suomalaisista välttää ostamasta tuotteita sekä palveluita yrityksiltä, joiden kanssa vastuullisuusarvot eriyvät. Visit Finlandin (s.a.) mukaan tutkimuksista selviää, että asiakastyytyväisyys on korkeampi vastuullisilla yrityksillä. (Tiihonen 6.5.2023; Intrum 2021.)

Matkailun eettisyyttä on tutkittu myös muissa opinnäytetöissä. Useissa töissä aihetta on tutkittu kuitenkin laajemmin huomioiden esimerkiksi luonto, eläimet ja ilmasto. Tämä työ keskittyy tutkimaan ihmisoikeuksien ja sosiokulttuurin vaikutusta matkustuskäyttäytymiseen. Niin kuin aiemmin tässä samaisessa luvussa selvitettiin, kuluttajien suosissa eettisesti toimivia yrityksiä, erilaiset matkailualan yritykset voivat hyödyntää tämän työn tuloksia. Opinnäytetyön tulokset antavat matkailualan eri yrityksille tietoa matkailijoiden mahdollisista epäoikeuksiin liittyvistä huolista, kiinnostuksenkohteista sekä käyttäytymisestä. Työn tuloksien antamaa tietoa voidaan hyödyntää markkinoinnissa. Yritykset voivat tuoda esimerkiksi vähemmän tunnettuja paikkoja matkailijoiden tietoisuuteen sekä opastaa eettisyyttä tukevaan käyttäytymiseen itse matkakohteessa.

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä käytetään kvantitatiivista tutkimusmenetelmää (ks. 4.1), jolla voidaan tarkastella kerralla suuren joukon vastauksia. Vastauksia kerätään Webropol-kyselyllä, jota jaetaan sosiaalisessa mediassa erilaisissa kohderyhmään sopivissa ryhmissä. Tämän työn aihe rajataan keskittymään ennen kaikkea ihmisoikeuksiin, ja työn tulokset pyritään lopuksi ristiintaulukoimaan, jotta mahdollisten eri taustatekijöiden vaikutusta vastauksiin voidaan tarkastella.

1.2 Työn tietoperusta ja raportin sisältö

Työn tietoperusta käsittelee kestävästä ja vastuullista matkailua sisältäen globaalin Agenda2030-toimintamallin. Näiden aiheiden tarkastelu auttaa tutkimaan kuinka kyselyyn jätetyt vastaukset jäljittelevät tietoperustan teoriaa, ja kuinka tärkeäksi kyseiset asiat koetaan. Maailman matkailujärjestö, UNWTO, sekä Visit Finlandin nettisivut ovat näiden aiheiden päälähteet, sillä tekijä koki ne luotettavaksi. Jatkossa maailman matkailujärjestöstä käytetään ainoastaan lyhennettä. Aiheista löytyi myös blogikirjoituksia, joista on nostettu tekijän mielestä oleellisia seikkoja esille. Ihmisoikeuksia sekä inklusiivista matkailua tutkitaan myös työn teoriaosuudessa. Timo Koivurovan Ihmisoikeuksien käsikirja toimii yhdessä ihmisoikeusliiton nettisivujen kanssa lähteenä näitä tutkiessa. Inklusiivinen matkaopas on tärkeä lähde aihetta avatessa. Näiden lisäksi on tutkittu paljon muitakin lähteitä, jotka ovat täydentäneet jo olemassa olevaa tietoa tai saaneet aikaan diskurssia.

Tämä opinnäytetyö koostuu kuudesta luvusta, joista ensimmäinen luku on johdanto. Se johdattelee valittuun aiheeseen ja selvittää työn taustan, tavoitteet, menetelmät ja aiheen rajauksen. Johdanto sisältää myös peittomatriisin (taulukko 1) sekä selvityksen tietoperustasta. Työn luvut kaksi ja kolme käsittelevät kestävästä matkailusta sekä ihmisoikeuksia. Luku neljä on työn empiirinen osuus, jota seuraa tutkimustulosten esittely. Luvussa kuusi esitellään tutkimustulosten johtopäätöksiä, reliabiliteettia sekä validiteettia. Viimeisessä luvussa pohditaan myös opinnäytetyöprosessia ja omaa oppimista.

Taulukko 1. Peittomatriisi

Alaongelmat	Tietoperusta	Tulokset	Lomakkeen kysymykset
Mitä tarkoitetaan eettisesti kestäväällä matkailulla?	2.3.	5.2, 5.3	10, 11, 14
Mitä kestävästä matkailusta toteutuminen edellyttää ihmisoikeuksien näkökulmasta?	3, 3.2.	5.3	14, 15
Kuinka tietoisia matkailijat ovat harkitun kohteen ihmisoikeustilanteesta?	2.3, 3.1	5.2, 5.3	7, 8, 9, 10, 12, 15

2 Kestävä matkailu

Ympäristöministeriön (2023) mukaan kestävä kehitys voidaan jakaa sosiaaliseen-, taloudelliseen- ja ekologiseen kestävyysalueeseen. Näitä kaikkia osa-alueita tulee tarkastella tasapuolisesti, sillä ne vaikuttavat toinen toisiinsa. Lyhyesti ajatus kestävä kehityksen taustalla on se, että nykyiset sukupolvet saavat nauttia nykyisistä yhteiskunnallisista mahdollisuuksista riistämättä niitä tulevilta sukupolvilta. Tämän luvun tavoitteena on avata kestävä ja vastuullista matkailua käytännön tasolla. Luku selvittää myös millaista kestävä matkailu on sosiokulttuurisuuden näkökulmasta. Ensimmäisenä on kuitenkin kerrottu yleisesti globaalista Agenda2030 -toimintamallista, josta selviää kestävä kehityksen tavoitteet tuleville vuosille.

2.1 Agenda 2030 -toimintaohjelma

Agenda 2030 on Yhdistyneiden kansakuntien (ks. 3.1) luoma kestävä kehityksen toimintamalli, joka koostuu jokaista maailman maata velvoittavasta 17 päätavoitteesta (kuva 1). Kestävä kehitys luo monenlaisia positiivisia vaikutuksia ja mahdollisuuksia: se auttaa hidastamaan ilmastonmuutosta, luo ihmisille turvallisuutta, terveyttä ja esimerkiksi edesauttaa tasa-arvon toteutumista sekä vähentää eriarvoisuutta. Agenda 2030 -toimintaohjelman tavoitteet ovat yhteydessä ihmisoikeuksiin niiden perustuen ihmisarvon kunnioittamiseen. (Pirkkala, Rönty, Tiusanen 2020; Ulkoministeriö.s.a.)

Kuva 1. Agenda 2030 -toimeenpanosuunnitelma (Ulkoministeriö s.a.)

Niin kuin kuvasta 1 ilmenee, köyhyyden poistaminen on maiden yhteinen keskeinen tavoite. Vaikka viime vuosina esimerkiksi koronapandemia sekä Venäjän ja Ukrainan välinen sota ovat hidastaneet kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamista, toimintasuunnitelman kohdat on tarkoitus tavoittaa vuoteen 2030 mennessä ja toteutumisesta vastuussa ovat ensisijaisesti valtiot. Viime vuosien takapakit ovat nostaneet tavoitteiden toteutumisen tärkeyttä. (Anttonen 2022,3; Ulkoministeriö s.a.)

Yhdistyneet kansakunnat ovat olleet perustamisestaan lähtien merkittävässä roolissa sukupuolten välisissä tasa-arvo asioissa, jota esimerkiksi toimintasuunnitelman tavoite numero viisi ajaa. Myös Suomessa naisten ja tyttöjen oikeuksien ajaminen demokratian lisäksi ovat tärkeimpiä tavoitteita (Ulkoministeriö.s.a.b.). Naisten asema yhteiskunnissa on edelleen eriarvoista, mikä näkyy esimerkiksi miesten ja naisten välisissä palkkaeroissa sekä naisiin kohdistetussa väkivallassa ja syrjinnässä. (United Nations s.a.a.; United Nations s.a.b).

2.2 Kestävä matkailu

Matkailualan toiminnan edellytyksenä on kestävän matkailun mukainen toiminta. UNWTO:n (s.a.b), mukaan taloudellisten, sosiokulttuurillisten sekä ympäristöllisten aspektien välillä on vallittava tasapaino, jotta kestävyuden takaaminen onnistuu pitkällä aikavälillä. Järjestö huomauttaa myös, että osa yritysten kestävästä matkailusta on matkailijoiden ohjeistaminen kestävän matkailun mukaisesti. (Reilun matkailun yhdistys s.a.a.; SustainingTourism s.a.)

Kestävä matkailu vaikuttaa ympäristöön, talouteen sekä maan kulttuuriin. Ympäristö ja erilaiset luontokohteet ovat matkailussa usein vetonaulana, ja näiden paikkojen säilyminen sekä suojeleminen edellyttää kestäviä toimia. Matkustustavat ja niihin liittyvät valinnat ovat myös sidoksissa ympäristöystävällisyyteen. Taloudellinen aspekti näkyy siinä, mihin matkustajien rahat matkakohdeissa päätyvät. Esimerkiksi isot hotelliketjut voivat viedä matkustajien rahat turistikeskitymissä, jolloin paikalliset toimijat ja pienhotellit jäävät paitsi näistä tuloista. Tämä taas ei edistä köyhyyden poistamista eikä hyötyjen tasaista jakaumaa. Kestävä matkailualan yritys huolehtii myös omien työntekijöidensä sekä muiden sidosryhmien oikeudenmukaisesta kohtelusta reilun palkan, lakien sekä sääntöjen toteutumisen lisäksi (Grym & Jaakkola 2020a). Paikallisyhteisöjen sekä matkustajien välinen kunnioitus perustuu sosiokulttuurilliseen kestäväan kehitykseen ja on osa eettistä matkailua. Se pyrkii suojelemaan kohteen paikallisväestöä ja sen kulttuuria. Sosiokulttuurillisia näkökulmia ja siihen liittyvää käyttäytymistä käsitellään seuraavassa alaluvussa (2.3). (Reilun matkailun yhdistys s.a.a.)

Kestävä matkailu tarjoaa mahdollisuuden matkailuyritysten, matkailijoiden, ympäristön, matkailukohteiden sekä paikallisväestön huomioimisen myös tulevaisuudessa. Matkailualan ollen

riippuvainen luonto- ja kulttuuriresursseista, kestävään kehitykseen panostaminen on alalla välttämättömyys. (Visit Finland 2021.)

2.3 Kuinka kestävä ja vastuullinen matkailija käyttäytyy?

Kuten luvussa 2.2. mainittiin, sosiokulttuurillinen kestävä kehitys liittyy matkakohteen kulttuuriin ja kohteen paikallisiin asukkaisiin, ja se on myös osa eettistä matkailua. Etiikka taas on filosofian tieteenala ja oppi, joka tutkii väärää ja oikeaa (Pentikäinen s.a.). Matkailussa etiikka liittyy usein vahvasti ympäristöön ja luonnon kantokykyyn, mutta sillä on myös sosiaalisia vaikutuksia. Reilun matkailun yhdistyksen puheenjohtaja jakoi kestävä matkailun vinkkejä eräässä haastattelussaan. Yhtenä esimerkkinä hän käytti kerjäläisten tukemista matkakohteessa. Hän huomauttaa, että lasten koulunkäynti voi kärsiä kerjäämällä ansaituista tuloista (Lehtinen 3.9.2018). Eettinen matkailu ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta tarkoittaa muun muassa paikallisten toimijoiden tukemista sekä tietoista matkustamista. Esimerkiksi seksiturismi köyhissä maissa voi ajaa nuoret tytöt isoihin kaupunkeihin seksityön pariin helpon rahan perässä. (Hotspot s.a.)

Sosiaalinen vastuu koostuu matkakohteen paikallisten huomioimisesta sekä heidän yksityisyytensä kunnioittamisesta-matkakohteen paikallisten asukkaiden normaalielämän ei tule häiriintyä matkailun takia. Mikäli matkailija haluaa kuvata esimerkiksi paikallisia, on kohteliasta pyytää siihen lupa. Koko paikallisyhteisö tulee ottaa matkan suunnittelussa huomioon. Liikaturismi voi suurimmissa turistikeskityksissä aiheuttaa paikan aitouden katoamisen, kun asukkaat joutuvat muuttamaan muualle elinkustannusten sekä asumiskulujen nousun takia. Tähän päätökseen voi ajaa myös epäkunnioittavasti käyttäytyvät turistit. Sosiaalista vastuuta on myös ihmisoikeuksien sekä tasa-arvon toteutuminen, paikallisten työllistyminen ja matkustettaessa varmistaminen, että sen tuoma taloudellinen hyöty jakautuu matkakohteen yhteisön keskuudessa tasaisesti. Positiivista on, että naisen asema on vahvistunut yhteiskunnissa matkailuelinkeinon ansiosta. Ala on tarjonnut työmahdollisuuksia naisille, jonka ansiosta he ovat päässeet vastuuseen omasta elämästä. (Grym & Jaakkola 2020b.)

Kulttuurinen vastuullisuus kattaa paikallisen perinteiden sekä kulttuurin vaalimisen. Perinteitä ei tule hyväksikäyttää yritysten toimesta tai luoda niitä vain matkailutuloja ansaitakseen. Paikallisten kulttuuria tulee kunnioittaa, esimerkiksi elämäntyyliä, uskontoa, tapoja sekä käsitöitä ja ruokakulttuuria. Matkaajana kulttuurista vastuullisuutta on myös ennakkoluuloton asenne paikallisyhteisöä kohtaan. Venturinin (s.a.) blogikirjoituksen mukaan matkailijoiden tulisi määritellä itselleen tarkemmin matkustelun syyt: matkustamisen tulisi olla merkityksellisempää ja esimerkiksi matkakohteen kulttuurin kunnioittaminen tulisi huomioida vahvemmin. (Grym & Jaakkola 2020b.)

Jaakkolan (2020) mukaan idea vastuullisessa matkailussa on matkailualan toimijoiden sekä matkailijoiden pyrkimys luoda enemmän positiivisia vaikutuksia negatiivisten sijaan, sillä alan vaikutukset yltyvät ihmisiin sekä ympäristöön. Yleisesti negatiiviset vaikutukset voivat liittyä esimerkiksi sosiaalisiin-, ympäristöllisiin sekä eläinten hyväksikäyttöongelmiin. Toisaalta vastuullisuus ei tarkoita aina kaikille samoja asioita, ja vaihtoehtoisista vastuullisista valinnoista voi olla haastavaa löytää tietoa. Booking.com:in luoman vuosittaisen kestävän matkailun raportista (GSTC 2023) selviää, että yli 33 000 vastaajasta jopa 76 % matkailijoista haluavat matkustaa vastuullisemmin ja ympäristötietoinen käyttäytyminen kasvaa. Vastuullisen matkailun kiinnostus nousi viime vuoden raportin tuloksista 5 %. Samaan aikaan vastaajat olivat kuitenkin myös huolissaan kallistuvista elinkustannuksista ja niiden vaikutuksesta heidän kuluttamiskäyttäytymiseensä. Osalle tämä tarkoittaa, että vastuullisesta matkailusta on tingittävä, sillä niihin liittyvät valinnat koetaan jokseenkin kalliimpana.

Vastuullisella matkailulla pyritään luomaan parempia paikkoja ihmisille elää ja matkustaa. Vastuullinen matkailu osallistaa myös alan toimijoiden lisäksi kohteiden vierailijoita sekä maan hallitusta. Vastuulliselle matkailulle ominaista on edellisen kappaleen lisäksi taloudellisen hyödyn tuottaminen paikallisille, paikallisten mielipiteiden huomioiminen päätöksissä, jotka vaikuttavat heidän elämänsä ja huolehtiminen maapallon monimuotoisuudesta sekä kulttuuriperinnöistä. Inklusiivinen matkailu (ks. 3.2) sekä kunnioitus paikallisten ja vierailijoiden välillä on myös osa vastuullista matkailua. (Goodwin 2014.)

UNTWO:n alla toimiva maailman matkailuetiikkakomitea, WCTE (World Committee on Tourism Ethics), päivitti vastuullisen matkailijan oppaansa vuonna 2020. Opas ja sen vinkit vastuulliseen matkailuun huomioi käytännön tasolla sosiaaliset-, kulttuurilliset sekä taloudelliset aspektit. Oppaan sisältö muistuttaa paljon jo aiemmin tässä luvussa käytyjä kohtia liittyen kestäväan matkailuun. Alle on koottu lista opinnäytetyön tekijän mielestä tutkimuksen kannalta WCTE:n oppaasta oleellisimmista kohdista (UNWTO 2020):

Ennen matkaa:

- Matkakohteeseen tutustuminen: tavat, kulttuuri sekä uskonto
- Kunnioitus erilaisuutta kohtaan: nähtävyydet, pukeutuminen, musiikki, historia
- Paikallisten toimijoiden ja asukkaiden kunnioittaminen kohteliaalla käyttäytymisellä (esimerkiksi kuvaamiseen luvan pyytäminen)

Matkan aikana:

- Kunnioitus luontoa kohtaan
- Jätteen, kertakäyttömuovin sekä veden- ja energiakulutuksen vähentäminen
- Mahdollisimman pienen hiilijalanjäljen jättäminen vierailtuun maahan

- Paikallisilta käsityöntekijöiltä ostaminen ja tinkäamisen välttäminen
- Paikallisten oppaiden hyödyntäminen sekä tasa-arvoa ja monimuotoisuutta edustavien yritysten tukeminen
- Lomailu turistialueiden ulkopuolella

Matkan jälkeen:

- Rehellisen arvostelun jättäminen matkan jälkeen esimerkiksi sosiaalista mediaa hyödyntäen
- Epäoikeudenmukaisuuksista ilmoittaminen oikeille tahoille matkan aikana ja/tai sen jälkeen

Reilun matkailun yhdistys (s.a.b.) kirjoittaa, että vastuullinen matkailija huomioi myös oman ja muiden turvallisuuden kotimaassa sekä ulkomailla. Eteenkin koronapandemia on opettanut matkailijat suhtautumaan viranomaisten ohjeistuksiin vakavasti. Vastuullinen matkailija selvittää esimerkiksi etukäteen, kuinka toimia kohdemaassa sairastuessaan tai jonkin muun hätätapauksen tullen, ja esimerkiksi matkavakuutuksen osto on hyvää ennakointia. Matkavakuutuksen kattavuus on hyvä olla tarpeeksi ajoissa selvillä, samoin matkavakuutusyhtiön puhelinnumerot. Kohdemaan turvallisuustilanteeseen voi tutustua ulkoministeriön laatiman matkustustiedotteen avulla. Myös matkustusilmoituksen tekeminen on suotavaa, jolloin hädän tullen ulkoministeriö voi tavoittaa matkustajan ja hänen yhteishenkilönsä. Paikallisten lakien, sääntöjen ja kulttuurin noudattaminen on osa oman turvallisuuden varmistamista (Terveyskirjasto 2022).

Tätä työtä tehdessä pohdittiin myös tiettyjen matkakohteiden boikotointia ja siihen liittyviä ajatuksia. ”Yleensä boikotin tarkoituksena on pakottaa kohde muuttamaan käyttäytymistään, esimerkiksi epämoraalisena tai epäoikeudenmukaisena pidettyä liiketoimintatapaansa” (Eduskunta 2023). Sosiaalista mediaa ja yleisesti internettiä selatessa on yleistä törmätä kirjoituksiin ja kannanottoihin, jotka pyrkivät vaikuttamaan ihmisten käyttäytymiseen sekä ajatusmaailmaan. Matkailun osalta boikotointia tutkiessa tutustuttiin erilaisiin blogikirjoituksiin, jotka käsittelevät aihetta. Monia kirjoituksia yhdisti ajatus siitä, että boikotointi ei ole yksinkertainen asia. Erässä blogikirjoituksessa kyseenalaistettiin pienen ryhmän boikotoinnin vaikutusta kohdemaan päättäjiin. Rajan vetäminen boikottiin ryhtymiselle voisi myös olla haastavaa, sillä jokaisella on omat arvonsa. Toisessa blogikirjoituksessa käy ilmi, että joidenkin maiden boikotointi on kirjoittajalle juuri esimerkiksi ihmisoikeuksien ja maan harjoittaman politiikan vuoksi tehty päätös eli periaatteellisista syistä johtuva. Boikotointiin ei selvästi ole yhtä ja oikeaa vastausta, vaan ennemmin jokaisen on tehtävä kohdevalinta omien eettisten arvojen pohjalta.

3 Ihmisoikeudet

Tässä luvussa tutustutaan Yhdistyneiden kansakuntien laatimiin ihmisoikeuksiin. Luvussa käsitellään myös inklusiivista matkailua, jonka alle on avattu kaksi vähemmistöryhmää esimerkkinä syrjityistä vähemmistöryhmistä. Tämä luku auttaa lukijaa ymmärtämään ja vertailemaan kyselyvastausten tuloksia tähän teoriaosuuteen.

3.1 Yhdistyneiden kansakuntien luomat ihmisoikeudet

Yhdistyneet kansakunnat eli YK perustettiin vuonna 1945. YK koostuu 193 itsenäisestä valtiosta, jotka ovat liittyneet kyseiseen järjestöön täysin vapaaehtoisesti. Yhdistyneet kansakunnat keskittyvät asioihin, jotka vaikuttavat kaikkien maiden asukkaiden elämään. (Yhdistyneet kansakunnat s.a.)

YK:n neljä peruspäämäärää (Yhdistyneet kansakunnat s.a.) ovat:

- ylläpitää rauhaa maailmassa,
- kehittää ystävällisiä suhteita kansojen välille,
- työskennellä yhdessä köyhien ihmisten elinolojen parantamiseksi, nälän, tautien ja lukutaidottomuuden nujertamiseksi sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamisen edistämiseksi,
- toimia kansainvälisenä keskuksena, joka auttaa eri maita saavuttamaan nämä tavoitteet.

YK:n yksi merkittävimmistä tehtävistä on edistää ihmisoikeuksia, mikä on keskiössä myös Suomen toiminnassa YK:ssa (Ulkoministeriö s.a.b.). Vuonna 1948 YK:ssa hyväksyttiin ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus, jota sovelletaan jokaiseen ihmiseen. Ihminen syntyy automaattisesti ihmisoikeuksien kanssa. Nämä tärkeät oikeudet ovat kansainvälisissä sopimuksissa turvattu, ja ne velvoittavat kaikkia valtioita. Ihmisoikeuksia ei voi luovuttaa tai ottaa yksilöltä pois. Ihmisoikeuksien toteutumista käytännön tasolla seuraa kansainväliset valvontaelimet. Ihmisoikeusliitto valvoo toteutumista Suomessa ja se myös toimittaa mahdollisista ihmisoikeusloukkauksista tietoa kansainvälisille valvontaelimille. Ihmisoikeuksien perustuslaissa on määritelty esimerkiksi syrjimättömyysperiaatteesta ja vapausoikeuksista. (Ihmisoikeusliitto s.a.; Ihmisoikeudet.net s.a.; Koivurova 2014, 30–31.)

Syrjimättömyysperiaate esittää, että kaikki ovat oikeutettuja ihmisoikeuksiin riippumatta yksilön sukupuolesta, uskonnosta, rodusta, ihonväristä, syntyperästä, poliittisesta kannasta tai esimerkiksi mielipiteestä. Tasa-arvo sekä syrjimättömyys ovat perusta muiden oikeuksien toteutumiselle. Vapausoikeudet takaavat kaikille oikeuden henkilökohtaiseen vapauteen, turvallisuuteen ja elämään. Jokaisella on myös vapaus uskontoon, omatuntoon sekä ajatuksiin, eikä ketään saa kohdella julmasti esimerkiksi kiduttamalla tai muuten alentavalla tavalla. Kaikki orjakaupan muodot ovat myös

kiellettävä. Ihmisoikeudet kuuluvat myös muissa maissa oleskeleville ulkomaalaisille oleskelun perusteesta tai kansalaisuudesta riippumatta. Harmillisesti näihinkin liittyviä ihmisoikeusloukkauksia tapahtuu Amnestyn (2022) mukaan esimerkiksi Iranissa, missä mielenosoittajia on teloitettu epäoikeudenmukaisesti. (Koivurova 2014, 31–32; 208.)

Joitain erityisryhmiä varten on luotu kansainvälisiä sopimuksia vielä erikseen. Nämä koskettavat esimerkiksi lapsia, naisia sekä vammaisia henkilöitä. Yleissopimuksen ihmisoikeudet koskevat kyseisen ryhmän edustajia myös, mutta nämä erilliset kansainväliset sopimukset on silti koettu tarpeelliseksi todellisen tasa-arvon toteutumiseksi. Vammaissopimusta sivutaan alaluvussa 3.2.2. (Koivurova 2014, 115.)

YK:n ihmisoikeusjärjestelmän lisäksi on perustettu alueellisia ihmisoikeusjärjestelmiä, joilla on suora vaikutus kansallisiin perusoikeusjärjestelmiin. Euroopan ihmisoikeussopimus allekirjoitettiin vuonna 1950. Tämän yleissopimuksen tarkoitus on suojata perusvapauksia sekä ihmisoikeuksia. Sopimus mahdollistaa sen, että ihmisoikeusloukkauksien uhreiksi joutuneet pystyvät valittamaan loukkauksista kansainväliselle ihmisoikeustuomioistuimille. Myös Euroopan unionin perusoikeuskirjaa sovelletaan yhdessä Euroopan ihmisoikeussopimuksen kanssa. Kyseinen kirja suojaa myös EU:n ihmisten perusoikeuksia, jotka on koettu tarpeelliseksi tuoda näkyvämmiin esille. Kirjan tärkeimmät kohdat käsittelevät ihmisoikeuksia, vapautta, tasa-arvoa, yhteisvastuuta, kansalaisten oikeuksia, lainkäyttöä sekä yleisiä määräyksiä. (Koivurova 2014, 39;43, EUR-Lex 2022.)

3.2 Inklusiivinen matkailu

Inklusiivinen matkailu tarkoittaa kaikille kuluttajaryhmille suunnattua matkailua eli yhdenvertaista matkailua. Se mahdollistaa kaikille kuluttajaryhmille tasa-arvoiset mahdollisuudet kokea ja saavuttaa matkailuelämyksiä. Inklusiivinen matkailu on maailmanlaajuisesti kasvava trendi ja sen edustamalla syrjimätöntä matkailua, se myös luo yhdenvertaisen ja avoimen yhteiskunnan. Suomi on hyvä esimerkki vieraanvaraisesta ja tasa-arvoisesta maasta: kaikkia matkailijoita tulee taustoistaan huolimatta kohdella yhdenvertaisina. Inklusiivisesta matkailusta viestiminen yritysten puolesta avaa ovia vähemmistöille. (Visit Finland s.a.; Halonen, Parviainen, Rissanen, Räsänen, Röksä s.a., 9.)

Yritykset muuttuvat kestäviksi, kun ne sitoutuvat tasa-arvoon. Tällöin niillä on myös mahdollisuus työllistää monimuotoisia ihmisiä sekä houkutelua uudenlaista asiakaskuntaa, ja tällä tavalla lisätä tuloja. Ihmisen moninaisuuden hyväksyminen edesauttaa ajatusta, jossa huomioidaan mahdollisimman laaja ryhmä erilaisista taustoista tulevia ihmisiä. (UNTWO s.a.c.; Koivurova 2014, 281.)

3.2.1 Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt

Ihmisoikeudet kuuluvat luonnollisesti myös seksuaali- ja sukupuolivähemmistöille, vaikka tämä ei valitettavasti jokaisessa maailman kolkassa toteudukaan. Maiden välillä on paljon eroja koskien tämän vähemmistöryhmän oikeuksia. Joidenkin maiden lainsäädännöt syrjivät edelleen kyseisiä ihmisryhmiä. (Ihmisoikeudet.net s.a.) Opinnäytetyön lähipiirissä on pohdittu paljon kyseisen vähemmistöryhmän turvallisuutta matkailussa. Tekijä halusikin selvittää kyselyssä (taulukko 11) onko joidenkin maiden suhtautuminen muun muassa tähän vähemmistöryhmään vaikuttanut kohdevalintaan.

Ahdistelun, syrjinnän ja väkivallan aiheuttama pelko pidättelevät joidenkin vähemmistöön kuuluvien henkilöiden matkustamista, mikäli etukäteistieto harkitun matkakohteen asenteista seksuaalivähemmistöjä kohtaan ei ole. Seksuaalivähemmistöjen yhteisöt toivovat nimenomaan matkakohteen palvelujen turvallisuutta, jottei kenen tarvitse jännittää epäasiallista tai syrjivää kohtelua. (Halonen ym. s.a., 11.)

Homoseksuaalisuus on edelleen rikos useissa maissa (Maailma 2030 s.a.). Viime vuoden jalkapallon MM-kilpailut Qatarissa herättivät paljon keskustelua maan epäkohdista. Hirvosen mukaan (21.11.2022) ”maan seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen asema on vaikea”. Homoseksuaalisuus on Qatarissa kokonaan kielletty ja kyseiset vähemmistöt kärsivät jatkuvista ihmisoikeusloukkauksista. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvia henkilöitä pidätettiin myös mielivaltaisesti. Maa kuitenkin antaa ymmärtää, että näidenkin vähemmistön edustajat olisivat tervetulleita, mutta artikkelin mukaan ihmisoikeusjärjestöt ovat raportoineet tapahtumista, joissa myös ulkomaalaiset ovat joutuneet maan rajoitusten kohteiksi. Näiden uutisten takia tämän työn tekijä kokee, että vähemmistöjen kokemasta syrjinnästä sekä ihmisoikeusasioista on todella tärkeää puhua ääneen.

3.2.2 Vammaiset henkilöt

Suomen YK-liiton (s.a.) mukaan vammaiset ovat jopa suurin ja syrjityin ihmisjoukko koko maailmassa. YK arvioi, että jollakin tavalla vammaisia ihmisiä on noin 15 % kaikista maailman ihmisistä. Vammaiset henkilöt eivät välttämättä kykene osallistumaan yhteiskunnalliseen elämään samoilla edellytyksillä kuin muut ihmiset. Rajoittavat tekijät voivat olla älyllisiä, henkisiä tai ruumiillisia vammoja, mutta tämä ei oikeuta vammaisen henkilön määrittelyä epänormaaliksi tai sairaaksi. Huomattava määrä vammaisista henkilöistä, jopa 80 %, elää kehittyvissä maissa. Usein vammaiset henkilöt ovat riippuvaisia valtion taloudellisesta tuesta elääkseen mahdollisimman normaalia elämää, minkä takia varakkaammat maat pystyvät tarjoamaan tähän paremmat mahdollisuudet. Vammaisuuteen kohdistuvat asenteet juurtavat juurensa pitkälle historiaan, jossa vammaisuutta on käsitetty esimerkiksi jumalten tuomitsevana kirouksena. Valitettavasti vammaisuus nähdään vielä

tänäkin päivänä monissa maissa negatiivisena asiana. YK:n luoman vammaissopimuksen tarkoituksena on turvata vammaisille henkilöille kaikki ihmisoikeudet. Vammaissopimuksen periaatteisiin lukeutuu esimerkiksi yhdenvertaisuus ja erilaisuuden kunnioittaminen, jotka ovat sopimuksen pohja. (Halonen ym. s.a., 9; Koivurova 2014, 270–271, 277.)

Inklusiivisen matkailun oppaasta (Halonen ym. s.a., 10) selviää, että usein vammaisten henkilöiden oletetaan matkustavan keskenään ainoastaan muiden vammaisten kanssa, vaikka todellisuudessa myös vammaiset henkilöt voivat haluta matkustaa ja matkustavatkin esimerkiksi yksin, avustajien tai muiden läheisten kanssa. Yritysten on tärkeää tuoda inklusiivisesta matkailusta tietoa valossa, jossa nostetaan mahdollisuuksia esille. Lähtökohtaisesti vammaisilla henkilöillä on täysin samantyyppiset oikeudet matkustaa erilaisilla kulkuvälineillä kuin kaikilla muillakin. Maksuton apu tulee olla saatavilla asemilla sekä itse kulkuvälineissä. Ainoana poikkeuksena matkustusosoikeus voidaan evätä, jos se on aidosti perusteltua, esimerkiksi turvallisuuteen liittyvillä syillä tai kulkuvälineen rakenteesta johtuva syy. Vammaissopimuksen yksi keskeisimmistä edellytyksistä on fyysinen ja sosiaalinen esteettömyys. Tämä tarkoittaa esimerkiksi apuvälineiden tai erityiskohtelun tarjoamista, mikä mahdollistaa osallistavan sekä aktiivisen elämän. Vastuullinen matkailija tutustuu myös kohteen esteettömyyteen koskien esimerkiksi majoitusta. (Your Europe 2023, Suomen YK-liitto s.a., Reilun matkailun yhdistys s.a.b.)

4 Tutkimusmenetelmät ja työn empiirisen osan suorittaminen

Tämä tutkimuksellinen opinnäytetyö keskittyi tutkimaan kuinka mahdollisen harkitun matkakohteen eettisyys, eteenkin ihmisoikeustilanne vaikuttaa matkailijoiden matkustuskäyttäytymiseen. Alaongelmina pyrittiin selvittämään mitä tarkoitetaan eettisesti kestäväällä matkailulla, mitä kestävä matkailun toteutuminen edellyttää ihmisoikeuksien näkökulmasta, miten matkakohteen ihmisoikeustilanne vaikuttaa matkailijan käyttäytymiseen sekä kuinka tietoisia matkailijat ovat harkitun kohteen ihmisoikeustilanteesta. Tässä luvussa selvitetään työn tutkimusprosessia ja siinä käytettyjä menetelmiä.

Kuten työn alussa mainittiin, tekijä on huomannut vanhemmiten muutoksia omassa sekä lähipiirinsä matkustuskäyttäytymisessä. Alkuvuoden matkaa suunnitellessa useampi matkakohde karsiutui automaattisesti pois niiden tiedossa olleiden eettisyyteen liittyvien asioiden vuoksi. Matkasta oli valmiita maksamaan enemmän, jotta huonommaksi vaihtoehdoksi miellettyyn kohteeseen ei tarvitsisi matkustaa.

4.1 Kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä

Tutkimuksessa käytettiin pääosin kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusmenetelmää. Kyselyyn sisällytettiin myös laadullisista eli kvalitatiivista menetelmää, mutta näihin kysymyksiin vastaaminen oli täysin vapaaehtoista. Vastaajilta ei myöskään kerätty minkäänlaisia tietoja, mistä heidät voisi tunnistaa.

Tekijän kokemuksen perusteella kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä kattaa usein matalankynnyksen monivalintakysymykset. Heikkilä (2014, 6–7) kirjoittaa määrällisen tutkimuksen sisältävän esimerkiksi lomakekyselyt ja internet-kyselyt. Määrällinen tutkimus pyrkii vastaamaan kysymyksiin: Kuinka paljon? Mikä? Missä? Kuinka usein? Usein myös kvantitatiivinen tutkimus kerää laadullista tutkimusta edustavamman otoksen.

Määrälliseen tutkimukseen päädyttiin, sillä otannasta toivottiin kattavaa. Kyseinen tutkimusmenetelmä auttaa myös ymmärtämään vastaajien kokemuksia aiheesta, ja näin ollen se edesauttaa tarkastelemaan syy-seuraussuhteita, kuten tässä tutkimuksessa oli tarkoituksena. Määrällisessä tutkimuksessa tavoitellaan esimerkiksi ilmiöiden, kokemusten ja ominaisuuksien selittämistä tai vertailua. Kvantitatiivisella tutkimuksella vastauksia saadaan usein suuri määrä nopeasti (Heikkilä 2014, 17). (Vilka 2021, 23.)

Tutkimuksessa käytetty kvantitatiivinen menetelmä antaa siis aineistosta laajan kuvan numeroiden avulla, mutta se ei välttämättä mahdollista riittävän syvää syiden tarkastelua (Heikkilä 2014, 8). Tämän työn tulosten jatkeeksi tekijä olisi halunnut tietää vielä tarkemmat syyt vastausten taustalla,

mutta tähän määrällinen tutkimus ei yletä. Tätä tukemaan voi rinnalle valita laadullisen tutkimusmenetelmän.

Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus keskittyy ymmärtämään tutkimuskohdetta sen vastaajan näkökulmasta vastausmäärän sijaan. Tällöin saadaan mahdollisuus tarkastella esimerkiksi vastaajan yksityiskohtaisia kokemuksia ja tunteita aiheeseen liittyen. Se on usein kvantitatiivista tutkimusta kapeampi vastatessaan kysymyksiin: Millainen? Miksi? Miten? Aineistoa saadaan usein esimerkiksi haastattelemalla vastaajia tai jonkinlaista havainnointia. Kvantitatiivista ja kvalitatiivista tutkimusta voidaan käyttää yhdessä samassa tutkimuksessa, niin kuin on tässäkin tutkimuksessa käytetty. (Heikkilä 2014, 8; Juuti & Puusa 2020)

Tutkimuskysymysten selvittämiseen valittiin suurelta osin määrällinen tutkimus, jolla pyrittiin saamaan suuren joukon vastauksia, joita analysoida ja vertailla tehokkaasti. Tämän takia laadullista tutkimusmenetelmää ei päätetty hyödyntää päätutkimusmenetelmänä. Osa kysymyksistä oli myös laadullisia, avoimia kysymyksiä. Kyselylomakkeesta pyrittiin tekemään mahdollisimman yksinkertaisen monivalintakysymyksillä.

4.2 Opinnäytetyöprosessi

Opinnäytetyön tekeminen aloitettiin vuoden 2023 helmikuun alussa. Ensin hahmoteltiin teoriaosuutta ja siihen liittyvää tietoperustaa, jota aloitettiin vähitellen kirjoittamaan. Aluksi työn pääpaino oli ihmisoikeuksissa ja etiikassa, mutta haasteeksi muodostui näiden aiheiden tarpeeksi tarkka rajaaminen. Työn tietoperustaa viimeisteltiin vielä sisällöltään juuri ennen palautusta, sillä alkuperäiseen versioon ei oltu täysin tyytyväisiä. Työlle oli suunniteltu melko löyhä aikataulu, sillä työn tekijä suoritti samanaikaisesti myös muita koulukursseja. Suunnitellussa aikataulussa pysyminen ei kuitenkaan toteutunut täysin. Kokonaisuudessaan työn kirjoittaminen ajoittui pääosin loppu kevääseen.

Tutkimuksen kohderyhmäksi harkittiin ensin jokin tietty ikäryhmä, mutta lopulta haluttiin tutkia kuinka eri ikäisten välisiä vastuseroja. Näin ollen kohderyhmäksi valittiin kaikki täysi-ikäiset suomalaiset matkailijat. Kysymyksiä hahmoteltiin ensin Word-tiedostoon, jonka jälkeen kysymykset käytiin läpi muutaman perheenjäsenen kanssa, jotta myös vastaajan roolista saatiin näkemyksiä. Muutamia kysymyksiä päädyttiinkin vielä muuttamaan saatujen kommenttien perusteella. Kysymykset lähetettiin vielä opinnäytetyöohjaajalle tarkasteltavaksi ennen lopullisen kyselyn avaamista.

Kysymysten selvittyä ne siirrettiin Webropol-kyselysovellukseen. Kyselylomakkeen ulkonäkö pyrittiin pitämään yksinkertaisena, joten siihen lisättiin vain kevyesti vihreää väriä. Heikkilän (2014, 33) mukaan onnistunut tutkimuslomake on siisti ja selkeä, etenee loogisessa järjestyksessä ja kyselyn ohjeet ovat vastaajalle selkeät. Lomakkeen ei myöskään tule olla liian pitkä. Heikkilä suosittelee

aloittamaan lomakkeen helpoilla kysymyksillä ja jättämään mahdolliset avoimet kysymykset loppuun.

Kysely koostui strukturoiduista kysymyksistä eli suljetuista kysymyksistä, sekä sekamuotoisista kysymyksistä, jotka sisältävät suljetun kysymyksen lisäksi avoimen vastauskentän. Suljetut kysymykset mahdollistavat nopean vastaamisen, mutta haittapuolena voi olla huolimattomasti jätetty vastaus, mikä vaikuttaa reliabiliteettiin eli luotettavuuteen (ks. luku 6). Jotkin vaihtoehdot saattavat myös unohtua lomakkeesta. (Heikkilä 2014, 37.) Vasta jälkikäteen huomattiin, että kyselylomakkeen yhdessä taustakysymyksessä olisi pitänyt antaa mahdollisuus useampaan vastausvaihtoehtoon, sillä nyt vaihtoehdot poissulkivat toisensa. Kysymys oli sekamuotoinen, joten monet onneksi ymmärsivät täydentää vastaustaan avoimeen kenttään. Tämä kuitenkin vaikuttaa tulosten luotettavuuteen.

Suljettujen ja sekamuotoisten kysymysten lisäksi kyselyssä käytettiin pääosin Likertin-asteikkoa, joka oli ääripäiltään tässä tapauksessa 1–5. Numero 3 edusti neutraalia vastausta. Loput kysymykset olivat avoimia kysymyksiä. Kysymyksiä oli kaiken kaikkiaan 16, joista viisi oli avoimia. Jotta vastaamisen kynnys olisi mahdollisimman matala, avoimet kysymykset päätettiin jättää täysin valinnaisiksi. Avoimia kysymyksiä suunniteltiin aluksi paljon vähemmän, koska niitä on jokseenkin hankala käsitellä. Aihe kuitenkin vaati avoimia kysymyksiä, jotta vastauksia voitiin ymmärtää paremmin. Vilka (2014, 35) myös huomauttaa, että avoimista kysymyksistä voi saada uusia ideoita, mitä ei aiemmin ole tullut ajatelleeksi. Kyselylomakkeen kysymysten sekä lopulta itse kyselyn luominen vei noin kolme päivää sisältäen kysymysten testaamisen lähipiirillä. Kyselylomakkeen kysymykset löytyvät kokonaisuudessaan tämän työn lopusta (liite 1).

Linkin jaon yhteyteen oli luotu saatesanat, jossa kerrottiin kyselyä koskevasta aiheesta ja sen tarkoituksesta. Tämän pohjalta mahdolliset vastaajat saattoivat tehdä valinnan osallistumisensa suhteen. Vastaaminen kyselyyn tapahtui täysin anonyymisti, eli mitään vastaajaan yhdistettäviä tietoja ei kerätty yksityisyyden suojaamiseksi, sillä se on osa hyvää tutkimusetiikkaa (Vilka 2021, 116). Anonymiteetistä kerrottiin myös esiteltäessä aihetta. Edellä mainitut tiedot oli myös luettavissa kyselyn avauduttua. Kyselyyn vastaaminen oli myös täysin vapaaehtoista eikä siihen käytetty minkäänlaisia houkuttimia, kuten arvontaa.

Kyselylomakkeen jakaminen aloitettiin tekijän omasta lähipiiristä. Linkki jaettiin WhatsApp-pikaviestintäpalvelussa lähipiirille, sekä erilaisiin useamman henkilön ryhmäkeskusteluihin. Osa ystäväistä ja perheenjäsenistä jakoi linkkiä eteenpäin omille kohderyhmää vastaaville läheisille. Tämän jälkeen linkkiä jaettiin erilaisissa matkustamiseen keskittyvissä Facebook-ryhmissä, sillä sieltä uskottiin löytyvän aiheesta aidosti kiinnostuneita vastaajia, jotka muodostaisivat hyvän kohderyhmän. Periaatteessa kyselyyn pystyi vastaamaan kuka tahansa, mutta se oli kuitenkin lähtökohtaisesti suunnattu

matkustamisesta kiinnostuneille henkilöille. Linkkiä suunniteltiin jaettavaksi pariin ryhmään kerralla per päivä, jotta vastausmääriä olisi helpompi seurata. Osaan ryhmistä täytyi jättää liittymispyyntö ja/tai varmistaa kyselylomakkeen jakamisen mahdollisuuden. Näiden ryhmien ylläpidon hitaamman puoleinen reagointi vaikutti jokseenkin lomakkeiden jättämisen sujuvuuteen. Suunnitellusta kahdeksasta ryhmästä yhden ryhmän ylläpitäjä ei kokenut kyselylomakkeen jakoa ryhmässään tarpeelliseksi, joten lopulta linkki lomakkeeseen jätettiin seitsemään eri matkustusryhmään Facebookissa neljänä eri päivänä. Linkki avattiin keskiviikkona 19.4. ja se oli vastaajille auki torstaiaamupäivään 27.4. asti, jonka jälkeen tulokset siirrettiin Webropolista Exceliin analysoitavaksi.

4.3 Datan kerääminen

Ensimmäisenä jakopäivänä kyselylomakkeen linkki jaettiin WhatsApp-pikaviestintäpalvelussa opinäytetyön tekijän omalle perheelle, ystäville sekä erilaisiin ryhmäkeskusteluihin. Samana päivänä linkki jaettiin myös Facebookissa ”Soolomatkailu” -ja ”Vinkkejä matkailuun” -ryhmiin. Näissä ryhmässä jäseniä oli yhteensä noin 6,5 tuhatta. Ensimmäisen päivän vastaajasaldo oli 87 vastausta.

Toisena jakopäivänä, eli 20.4., kyselylomakkeen linkki jaettiin kahteen seuraavaan eri Facebookryhmään: ”Matkailu/Loma” ja ”Matkaseuraa maailmalle”. Näistä jälkimmäisen ryhmän kohdalla ryhmän ylläpidolta kysyttiin erillinen lupa julkaisuun. Linkki jaettiin myös tekijän omalla Facebookseinällä, minkä lisäksi tekijän yksi ystävä jakoi linkin vielä omalleen. Toisesta tämän päivän Facebookryhmistä eräs aiheesta kiinnostunut kyselyyn osallistuja jakoi myös linkkini omalle Instagram-tililleen, jossa hänellä on yli 1000 seuraajaa. Toisen päivän vastaussaldo oli 101 vastausta.

Tekijän opiskellessa Haaga-Helia ammattikorkeakoulussa, Porvoon campuksella, lupa linkin jakoon kysyttiin myös ”Porvoalaisille” -ryhmän ylläpidolta. Lupa myönnettiin nopeasti, ja tekijä jakoi linkin kyseiseen ryhmään, jossa jäseniä oli reilu 18 000. Kolmantena päivänä tekijä hyödynsi myös omaa Instagram-tiliä, jossa yksityisen tilin johdosta seuraajia hänellä oli hieman alta 70 seuraajaa. Lupaa linkin jakoon pyydettiin myös ”Esteetön matkailu” -ryhmästä, mutta ryhmän ylläpito ei kokenut tätä tarpeelliseksi. Kolmantena päivänä vastauksia kertyi 62.

Viimeisimpänä linkin jakoon kysyttiin lupa ”Suomalaiset reissaajat” sekä ”Vastuullinen matkailu” -ryhmistä. Lupa myönnettiin ja linkki jaettiin näihin ryhmiin, joissa jäsenmäärät olivat yhteensä reilu 12 000. Näihin ryhmiin jako tapahtui viikonloppua vasten, joten viikonlopun jälkeen vastaajasaldo oli 102.

24.4. alkavalla viikolla tekijä kävi muistuttamassa vastaamismahdollisuudesta kirjoittamalla jaettujen kyselylinkkien Facebook-kommenttikenttään, jolloin linkki ikään kuin nousee taas nähtäväksi. Tekijä muistutteli vielä omaa lähipiiriään, kunnes pyysi mielipiteen vastaajamäärästä ohjaajaltaan

ja sulki sen perusteella linkin torstai-aamupäivänä 27.4. Muistutteluiden johdosta vastaajia kertyi vielä 21 ja näin ollen koko otannaksi tuli 373 vastaajaa.

Aihe kiinnosti selvästi monia, sillä Facebook-ryhmissä useampi kommentoi aihetta loistavaksi ja tärkeäksi aiheeksi. Myös oma lähipiiri innostui aiheesta, ja onkin kuumeisesti toivoneet jo näkevän lopulliset tulokset. Eteenkin tekijän omassa lähipiirissä kiinnostus sukupuolierojen vastauksiin nousi esiin. Facebook-ryhmässä eräs kommentoi: *”Tärkeä aihe, liian moni matkustaa omat tarpeet edellä eikä ajattele muiden maiden kulttuuria, ihmisoikeusasioita tai tapoja.”*

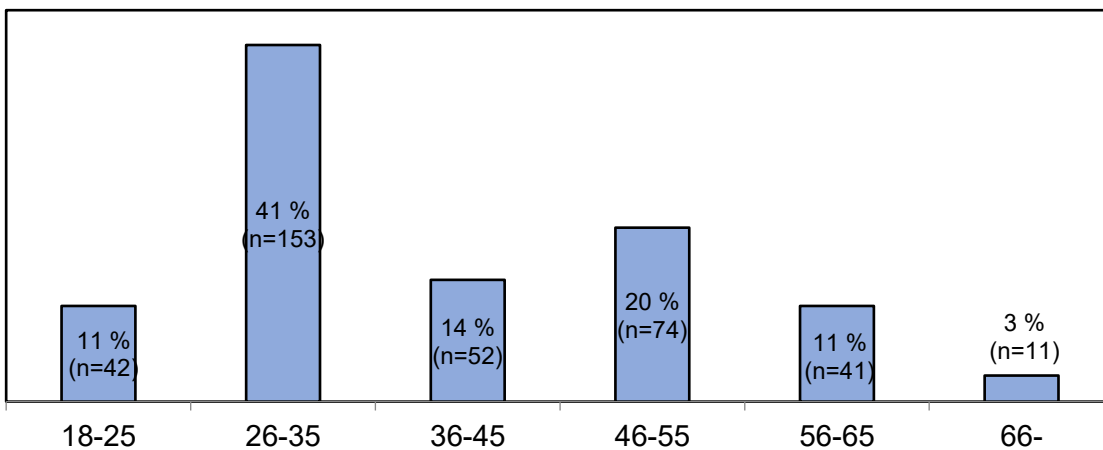
Ongelmaksi kuitenkin koin kyselyyn vastaamisprosentin. Kyselyä avattiin useammin kuin siihen vastattiin. Joihinkin Facebook-ryhmiin hyväksyminen vei myös pidemmän aikaa, jonka lisäksi joidenkin ryhmien ylläpitäjiltä tuli pyytää erillinen lupa julkaisuun, missä saattoi myös kestää ennen kuin sain tiedon julkaisun luvasta.

5 Tutkimuksen tulosten ja prosessin esittelyä

Tässä luvussa esitellään kyselylomakkeen kysymykset sekä tutkimustulokset. Vastaajia kertyi yhteensä 373. Kvantitatiiviset tutkimustulosten yleiset piirteet on esitelty pääosin kaavioiden muodossa, mutta huomionarvoisia asioita esimerkiksi vastauseroissa on nostettu esille. Ensimmäisessä alaluvussa on esitelty kyselyn taustakysymykset, joista ilmenee vastaajien ikä- ja sukupuoli-jakauma sekä asuinpaikkakunta ja työllisyystilanne. Tämän jälkeen on avattu matkustustottumuksia ja siihen liittyviä kysymyksiä. Näissä kysymyksissä vastaukset on ristiintaulukoitu sukupuolten kesken. Osaa vastauksista on sen lisäksi tarkasteltu myös ikäjakauman ja asuinpaikkakuntien näkökulmasta. Viimeisessä luvussa on kerrottu avointen kysymysten vastauksista.

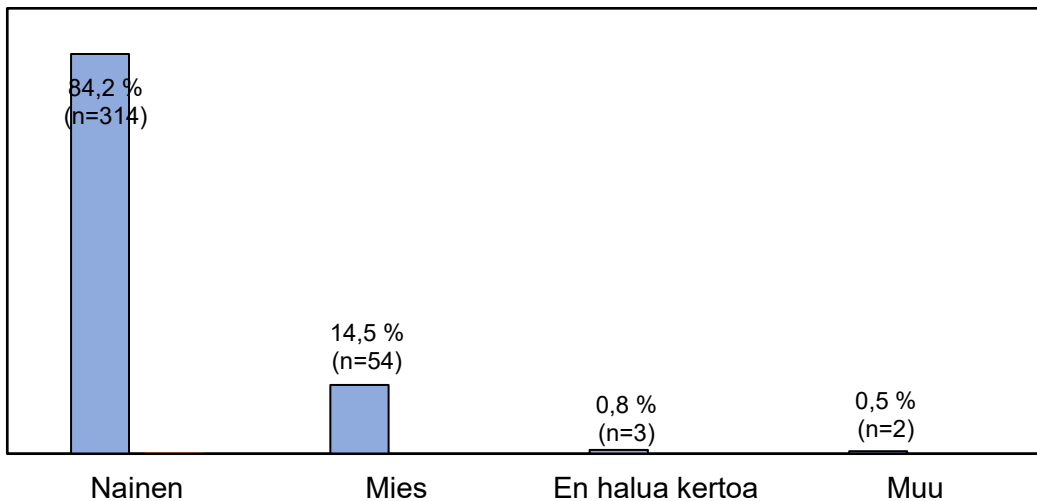
5.1 Taustakysymykset

Kyselylomakkeen ensimmäiset neljä kysymystä olivat taustakysymyksiä. Nämä kaikki kysymykset olivat pakollisia jokaiselle osallistujalle. Ensimmäiseksi vastaajilta kysyttiin ikää (kuva 2). Valtaosa (41 %) vastaajista oli 26–35-vuotiaita ja toiseksi eniten (20 %) oli 46–55-vuotiaita. 14 % vastaajista oli 36–45-vuotiaita ja 11 % vastaajista oli 56–65-vuotiaita. Loput 3 % eli 11 vastaajaa olivat 66-vuotiaita tai vanhempia.

Kuva 2. Kyselyyn vastanneiden ikäjakauma (n=373)

Toisessa kysymyksessä (kuva 3) selvitettiin vastaajien sukupuolijakaumaa. Vastaajista peräti 84 % vastaajista oli naisia ja 14 % miehiä. Muunsukupuolisia oli 2 henkilöä ja loput 3 henkilöä eivät halunneet kyseistä tietoa kertoa. Vastaajista, jotka eivät halunneet sukupuoltaan kertoa, kirjoitetaan jatkossa ”tuntemattomana ryhmänä”. Tämä helpottaa tulosten analysointia.

Kuva 3. Vastaajien sukupuolijakauma (n=373)

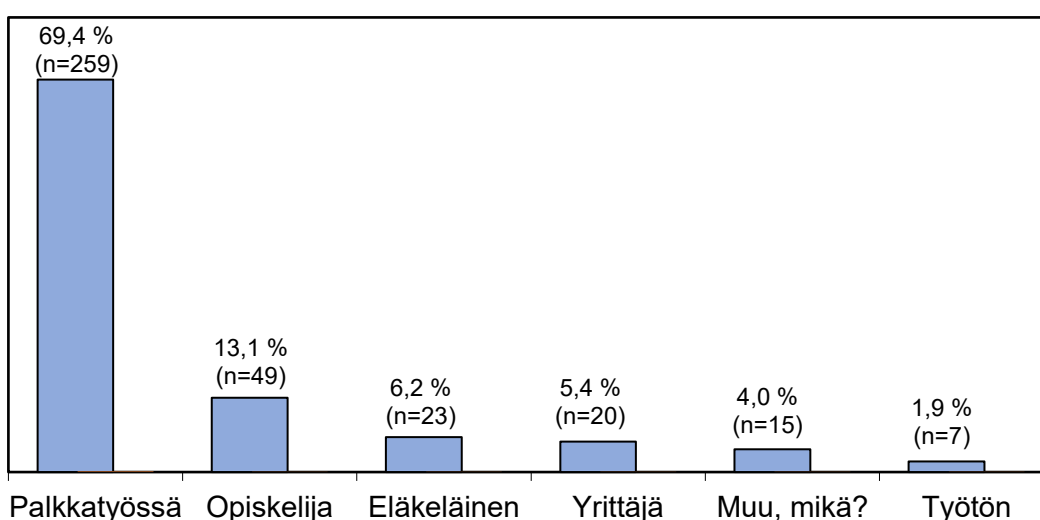
Seuraava taustakysymys koski vastaajien asuinmaakuntaa (taulukko 2). 78,3 % eli 292 vastaajaa asui Uudellamaalla. Sekä Pirkanmaalta että Varsinais-Suomesta tuli 3,8 % vastaajista eli 14 henkilöä. Muista paikkakunnista tuli alle 10 henkilöltä vastauksia. Kainuu, Ahvenanmaa sekä Keski-Pohjanmaa on poistettu listauksesta kokonaan, sillä kyseisistä maakunnista ei tullut vastauksia lainkaan.

Taulukko 2. Vastaajien asuinmaakunnat (n=373)

Asuinmaakunta	n	Prosentti
Uusimaa	292	78,3 %
Pirkanmaa	14	3,8 %
Varsinais-Suomi	14	3,7 %
Pohjois-Pohjanmaa	9	2,4 %
Etelä-Savo	7	1,9 %
Etelä-Pohjanmaa	7	1,9 %
Keski-Suomi	5	1,3 %
Kanta-Häme	4	1,1 %
Lappi	4	1,1 %
Satakunta	3	0,8 %
Kymenlaakso	3	0,8 %
Pohjois-Savo	3	0,8 %
Pohjanmaa	3	0,8 %
Päijät-Häme	2	0,5 %
Etelä-Karjala	2	0,5 %

Asuinmaakunta	n	Prosentti
Pohjois-Karjala	1	0,3 %

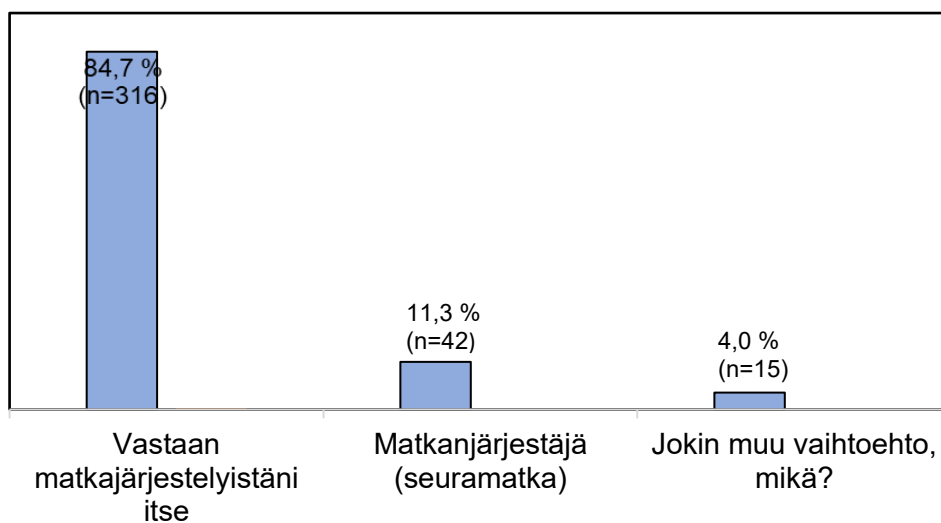
Viimeisessä taustakysymyksessä selvitettiin vastaajien työllisyystilannetta (kuva 4). Selkeästi suurin osa oli palkkatyössä, sillä 69,4 % vastaajista valitse kyseisen vaihtoehdon. Toiseksi eniten, 13,1 %, oli opiskelijoita ja 6,2 % vastaajista oli eläkeläisiä. 5,4 % vastaajista oli yrittäjiä ja 1,9 % vastasi olevansa työttömänä. Kysymyksen ollessa sekamuotoinen (ks. 4.2), vastaajien oli myös mahdollisuus kirjoittaa jokin muu vaihtoehto avoimeen tekstikenttään. Muutama vastaaja kertoi tekevänsä töitä opintojen ohella tai olevansa esimerkiksi äitiys- tai hoitovapaalla.

Kuva 4. Vastaajien työllisyystilanne (n=373)

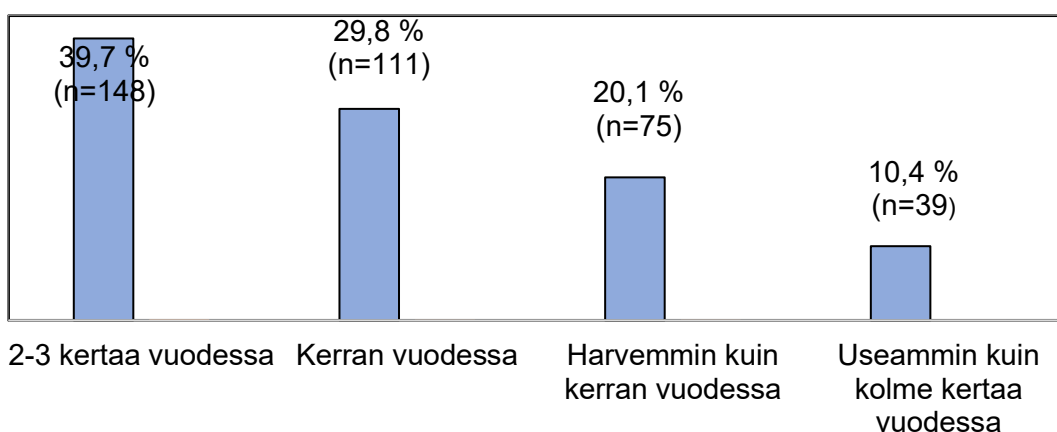
5.2 Matkustuskäyttäytyminen

Seuraavaksi vastaajilta kysyttiin heidän matkustuskäyttäytymisestään. Kaikki tämän alaotsikon kysymykset olivat pakollisia vastaajille. Ensimmäinen kysymys oli sekamuotokysymys (ks. 4.2) ja se koski matkajärjestelyjä (kuva 5), josta selvisi, että vastaajista 85 % vastaa matkajärjestelyistään itse. 11 % kertoi hyödyntävänsä matkanjärjestäjiä. Vapaasta tekstikentästä ilmeni, että puoliso, ystävät tai muut perheenjäsenet osallistuvat yleensä matkajärjestelyihin. Osa kertoi myös matkakohteen vaikuttavan matkajärjestelyn valintaan.

Kuva 5. Vastaajien matkajärjestelyistä vastaavat (n=373)

Vastaajilta kysyttiin myös keskimääräistä ulkomaille suuntautuvan lomailun määrää vuositasolla (kuva 6). 39,7 % vastaajista kertoi matkustavansa yleensä 2–3 kertaa vuodessa, 29,8 % kerran vuodessa ja 20,1 % harvemmin kuin kerran vuodessa. 10,4 % vastaajista matkustaa useammin kuin kolme kertaa vuodessa.

Kuva 6. Keskimääräiset ulkomaille suuntautuvat matkat vuositasolla (n=373)

Sillä työ keskittyi tutkimaan etiikan merkitystä matkakohteen valinnassa, seuraavia kohtia on tutkittu laajemmin. Osa tuloksista on ristiintaulukoitu, jotta mahdollisia sukupuoltenvälisiä sekä asuinpaikkakuntiin liittyviä eroja on voitu tarkastella. Myös ikäjakaumien eroja on tarvittaessa nostettu esille. Uudeltamaalta tullessa selkeästi eniten vastaajia, asuinpaikkakuntaeroja on selvitetty verraten Uudenmaan vastauksia muuhun Suomeen.

Seuraava kohta kyselylomakkeessa keskittyi selvittämään matkailijoiden eettisiä ajatuksia matkakohtetta valitessa. Kohta sisälsi viisi eri väitettä, ja vastaajien tuli valita sopivin vaihtoehto Likertinasteikolta (ks. 4.2). Asteikko koostui viidestä vastausvaihtoehdosta, joista 1=täysin eri mieltä ja 5=täysin samaa mieltä. Vaihtoehto numero 3 edusti neutraalia kantaa ”en osaa sanoa”. Väittämiin vastaamisen ollessa pakollista tulosten 100 % on 373 vastausta.

Ensimmäisessä kohdassa (taulukko 3) selvitettiin vastuullisuuden tärkeyttä matkustettaessa. Vastaajat olivat pitkälti samaa mieltä siitä, että vastuullinen matkailu koetaan tärkeäksi. Tämän väittämän vastauksissa ei ollut suuria eroja asuinpaikkakuntienkaan välillä.

Taulukko 3. Vastuullisen matkailun koettu tärkeys (n=373)

Vastuullinen matkailu on minulle tärkeää	1 Täysin eri mieltä	2 Jokseenkin eri mieltä	3 En osaa sanoa	4 Jokseenkin samaa mieltä	5 Täysin samaa mieltä	Keskiarvo	Mediaani
Nainen	1,9 %	7,7 %	13,7 %	55,7 %	21,0 %	3,9	4,0
Mies	7,4 %	16,7 %	20,4 %	46,3 %	9,2 %	3,3	4,0
Muu	0 %	0 %	,0 %	50,0 %	50,0 %	4,5	4,5
En halua kertoa	0 %	0 %	33,3 %	0 %	66,7 %	4,3	5,0

Seuraavassa kohdassa (taulukko 4) pyrittiin selvittämään, tutustutaanko kohdemaan kulttuuriin etukäteen. Selvästi suurin osa vastaajista, sukupuolta katsomatta, ottaa selvää matkakohteensa kulttuurista ennen lähtöä. Suhteutettuna Uuteenmaahan, muulla Suomella oli hitusen korkeampi vastausprosentti puoltavissa vastausvaihtoehdoissa.

Taulukko 4. Kohdemaan kulttuurin selvittäminen etukäteen (n=373)

Otan kohdemaan kulttuurista selvää etukäteen	1 Täysin eri mieltä	2 Jokseenkin eri mieltä	3 En osaa sanoa	4 Jokseenkin samaa mieltä	5 Täysin samaa mieltä	Keskiarvo	Mediaani
Nainen	0,9 %	3,2 %	5,1 %	40,8 %	50,0 %	4,4	4,5
Mies	1,8 %	5,6 %	7,4 %	53,7 %	31,5 %	4,1	4,0
Muu	0 %	0 %	0 %	0 %	100,0 %	5,0	5,0
En halua kertoa	33,3 %	0 %	0 %	0 %	66,7 %	3,7	5,0

Seuraava väite selvitti, ovatko vastaajat tietoisia mahdollisen kohdemaansa ihmisoikeustilanteesta ennen matkaa (taulukko 5). Muita sukupuoliä edustavat vastasivat yksimielisesti selvittävänä kohteen ihmisoikeustilanteen etukäteen. Suhteessa eniten eri mieltä olivat sukupuolten osalta tuntemattoman ryhmän vastaajat. Sen sijaan alueellisia eroja ei juurikaan ollut.

Taulukko 5. Kohteen ihmisoikeustilanteen tietoisuus ennen matkaa (n=373)

Olen tietoinen kohdemaan ihmisoikeustilanteesta ennen matkaa	1 Täysin eri mieltä	2 Jokseenkin eri mieltä	3 En osaa sanoa	4 Jokseenkin samaa mieltä	5 Täysin samaa mieltä	Keskiarvo	Mediaani
Nainen	1,0 %	9,9 %	14,6 %	41,4 %	33,1 %	4,0	4,0
Mies	5,6 %	7,4 %	14,8 %	42,6 %	29,6 %	3,8	4,0
Muu	0 %	0 %	0 %	0 %	100,0 %	5,0	5,0
En halua kertoa	33,3 %	0 %	0 %	0 %	66,7 %	3,7	5,0

Jatkona edelliseen selvitettiin vaikuttaako kohteen ihmisoikeustilanne kohdevalintaan (taulukko 6). Tämän väitteen osalta on nähtävissä, että miesten vastauksissa on suurimmat erot verrattuna muihin vastaajiin. Miehet olivat selkeästi muihin vastaajiin suhteutettuina eniten eri mieltä siitä, että kohteen ihmisoikeustilanne vaikuttaisi matkakohteen valintaan. Muiden vastausten pääpaino oli selkeästi puoltavassa kannassa, vaikka 33,4 % tuntemattoman ryhmän edustajista eivät osanneet ottaa kantaa. Uudeltamaalta tulevien vastausten pääpaino oli pikkuisen vahvemmin puoltavaan päin kuin muun Suomen vastaukset.

Taulukko 6. Vastaajien kokemus ihmisoikeuksien vaikutuksesta matkakohteen valintaan (n=373)

Matkakohteen ihmisoikeustilanne vaikuttaa matkakohteen valintaan	1 Täysin eri mieltä	2 Jokseenkin eri mieltä	3 En osaa sanoa	4 Jokseenkin samaa mieltä	5 Täysin samaa mieltä	Keskiarvo	Mediaani
Nainen	2,9 %	9,2 %	12,4 %	33,8 %	41,7 %	4,0	4,0
Mies	13,0 %	16,7 %	14,8 %	25,9 %	29,6 %	3,4	4,0
Muu	0 %	0 %	0 %	0 %	100,0 %	5,0	5,0
En halua kertoa	0 %	0 %	33,4 %	33,3 %	33,3 %	4,0	4,0

Seuraavaksi selvitettiin, ovatko matkajat valmiita maksamaan enemmän, mikäli se tarjoisi mahdollisuuden matkustaa eettisemmäksi miellettyyn kohteeseen (taulukko 7). Tämän perusteella naisten vastaukset jakautuivat tasaisimmin. Muunsukupuolisten vastaukset painottuivat suhteessa eniten puoltavaan kantaan, kun taas miesten ja tuntemattoman ryhmän edustajien vastausprosentit olivat suurimmillaan puoltamattomalla puolella. Uusimaa ja muu Suomi olivat tästä jokseenkin samalla kannalla, mutta Uudenmaan myötäilevä puoli oli hieman vahvempi.

Taulukko 7. Vastaajien valmius maksaa enemmän eettisemmästä matkakohteesta (n=373)

Olen valmis maksamaan enemmän, mikäli se tarjoaa mahdollisuuden matkustaa eettisemmäksi miellettyyn kohteeseen	1 Täysin eri mieltä	2 Jokseenkin eri mieltä	3 En osaa sanoa	4 Jokseenkin samaa mieltä	5 Täysin samaa mieltä	Keskiarvo	Mediaani
Nainen	6,1 %	12,1 %	23,9 %	33,4 %	24,5 %	3,6	4,0
Mies	20,4 %	20,4 %	14,8 %	33,3 %	11,1 %	2,9	3,0
Muu	0 %	0 %	0 %	50,0 %	50,0 %	4,5	4,5
En halua kertoa	33,4 %	0 %	0 %	33,3 %	33,3 %	3,3	4,0

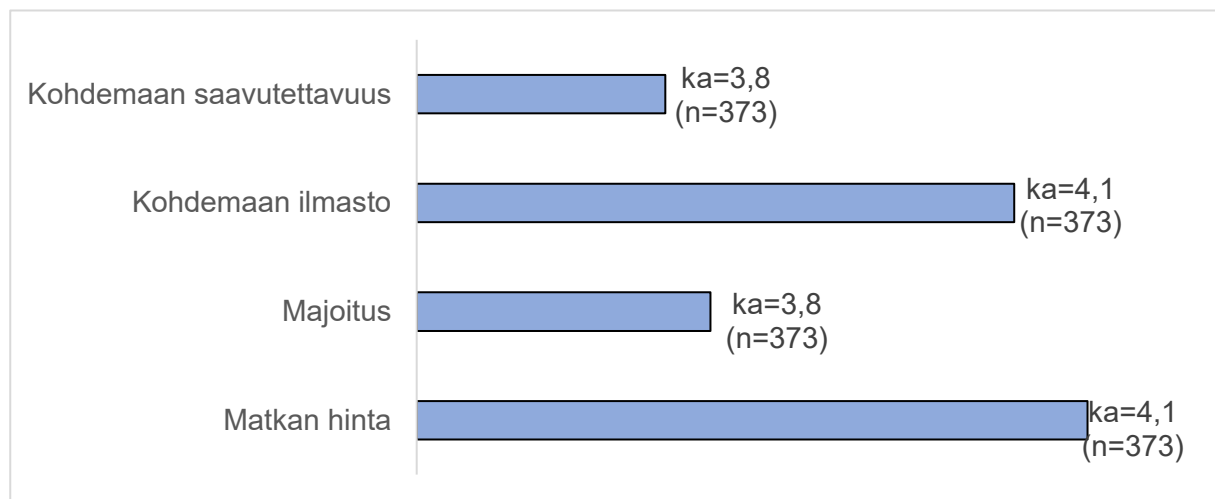
Lomakkeen seuraavassa kohdassa pyrittiin selvittämään Likertin-asteikon avulla, kuinka paljon alla olevilla asioilla on väliä matkakohdetta valitessa. 1=ei lainkaan-5=erittäin paljon ja 3=en osaa sanoa. Kohtia oli 12, joiden lisäksi oli vielä avoin tekstikenttä muita vaihtoehtoja varten. Ensimmäiset neljä kohtaa on koottu samaan kuvaan (kuva 7) ja loput kohdat avattu yksittäisenä ristiintaulukointia varten.

Vastaajien kohdevalintaan vaikuttavat selkeästi matkakohteen ilmasto sekä matkan hinta. Kohdemaan saavutettavuus sekä majoitus olivat toissijaisia tekijöitä. Kohdemaan saavutettavuuden vaikutus matkakohteen valintaan oli vähäisintä miesten keskuudessa: 7,4 % vastasi, että sillä ei ole lainkaan vaikutusta, kun naisilla tämän vastausvaihtoehdon prosentti oli 1,9 %. Muilla se oli 0 %.

Suurin osa vastaajista, sukupuolesta tai asuinmaakunnasta riippumatta, oli yhtä mieltä siitä, että kohteen ilmastolla on merkitystä matkakohdetta valitessa. Tähän voi vaikuttaa Suomen pitkä ja pimeä talvi. 47,7 % vastaajista vastasi majoituksella olevan jonkin verran vaikutusta kohdemaan valintaan.

Matkan hinnan vaikutuksella matkakohteen valintaan ei näyttäisi olevan asuinpaikkakunnallisia eroja-Uudenmaan sekä muun Suomen vastaajat olivat samaa mieltä siitä, että hinnalla on jokseenkin väliä kohdetta valitessa. 59,5 % 18–25-vuotiaista kokivat hinnalla olevan erittäin paljon väliä.

Tämä oli ikähaarukoiden vertailussa suurin lukema. 46–55-vuotiaista 2,7 % ei kokenut hinnalla olevan lainkaan väliä. Vastausten perusteella sukupuoliset jakaumat olivat pitkälti samoilla linjoilla, mutta miesten vastauksissa oli hitusen suurempi prosentti kieltävässä päässä: 3,7 % miehistä vastasi, että hinnalla ei ole lainkaan merkitystä kohdetta valitessa.

Kuva 7. Matkakohteen valintaan vaikuttavat tekijät (n=373)

Seuraavat kohdat kuuluivat myös matkakohteen valintaan vaikuttavien tekijöiden selvityksen alle. Seuraavissa kohdissa haluttiin tarkastella vastauksista ilmeneviä mahdollisia sukupuolieroja. Tuloksia on tarkasteltu erikseen myös asuinpaikkakunnan sekä iän perusteella, ja mahdolliset suuret erot vastauksissa on avattu tekstissä.

Matkakohteen kulttuurilla (taulukko 8) näyttäisi olevan lähtökohtaisesti kaikille selkeästi väliä. Miesten osuus neutraalissa vastausvaihtoehdossa oli korkein, mutta heistäkin suurin osa vastasi kohdemaan kulttuurin vaikuttavan melko paljon. Muunsukupuoliset ja tuntematonta ryhmää edustavat olivat yksimielisiä siitä, että kulttuurilla on väliä vähintään ”melko paljon”. Vastaukset jakautuivat hyvin samanlaisesti paikkakuntien ja eri ikäjakaumien välillä: suurin osa vastasi tällä olevan väliä.

Taulukko 8. Kohdemaan kulttuurin vaikutus matkakohteen valintaan (n=373)

Kohdemaan kulttuuri	1 Ei lainkaan	2 Vain vähän	3 En osaa sanoa	4 Melko paljon	5 Erittäin paljon	Keskiarvo	Medi-aani
Nainen	1,0 %	6,4 %	17,8 %	43,3 %	31,5 %	4,0	4,0
Mies	1,8 %	9,3 %	31,5 %	42,6 %	14,8 %	3,6	4,0
Muu	0 %	0 %	0 %	50,0 %	50,0 %	4,5	4,5

Kohdemaan kulttuuri	1 Ei lainkaan	2 Vain vähän	3 En osaa sanoa	4 Melko paljon	5 Erittäin paljon	Keskiarvo	Mediaani
En halua kertoa	0 %	0 %	0 %	66,7 %	33,3 %	4,3	4,0

Seuraavaksi selvitettiin kohdemaan turvallisuustason vaikutusta matkakohteen valintaan (taulukko 9). Naiset, muunsukupuoliset sekä tuntemattoman ryhmän edustajat olivat selkeästi yksimielisiä kohdemaan turvallisuustason vaikutuksesta kohteen valintaan. Miesten vastausten osuus toisessa ääripäässä oli myös korkeampi: 5,6 %. Vastauksista selviää myös, että 36–45-vuotiaat sekä yli 56-vuotiaat vastasivat kohdemaan turvallisuuden vaikuttavan erittäin paljon: kaikkien näiden ikäryhmien vastausprosentti täysin myötäilevässä kannassa oli yli 50 %; Yli 66-vuotiaista vastaajista 70 % vastasi kohteen turvallisuudella olevan erittäin paljon väliä. Uudenmaan vastaajat olivat hieman muuta Suomea enemmän sitä mieltä, että turvallisuus painaa heidän vaakakupissaan.

Taulukko 9. Kohdemaan turvallisuuden vaikutus matkakohteen valintaan (n=373)

Turvallisuus kohde- maassa	1 Ei lainkaan	2 Vain vähän	3 En osaa sanoa	4 Melko paljon	5 Erittäin paljon	Keskiarvo	Mediaani
Nainen	0 %	3,5 %	7,7 %	36,9 %	51,9 %	4,4	5,0
Mies	5,6 %	11,1 %	20,4 %	40,7 %	22,2 %	3,6	4,0
Muu	0 %	0 %	0 %	0 %	100,0 %	5,0	5,0
En halua kertoa	0 %	33,3 %	0 %	0 %	66,7 %	4,0	5,0

Seuraavaksi selvitettiin vaikuttaako harkitun matkakohteen ihmisoikeustilanne kohteen valintaan (taulukko 10). Miesten vastausprosentti jakautui tasaisemmin, kun taas muiden sukupuoliedustajien painottui enemmän puoltavaan. Miesten vastausten keskiarvo oli alhaisin sen ollessa 3,3, kun muilla joukoilla se oli vähintään 4. Yli 66-vuotiaiden kohdevalintaan vaikuttaa selkeästi kohteen ihmisoikeustilanne: yli 60 % vastaajista vastasi sen vaikuttavan ”erittäin paljon”.

Taulukko 10. Ihmisoikeustilanteen vaikutus matkakohteen valintaan (n=373)

Matkakohteen ihmisoikeustilanne	1 Ei lainkaan	2 Vain vähän	3 En osaa sanoa	4 Melko paljon	5 Erittäin paljon	Keskiarvo	Medi-aani
Nainen	2,2 %	6,7 %	16,6 %	45,2 %	29,3 %	3,9	4,0
Mies	13,0 %	11,1 %	29,6 %	29,6 %	16,7 %	3,3	3,0
Muu	0 %	0 %	0 %	50,0 %	50,0 %	4,5	4,5
En halua kertoa	0 %	0 %	33,4 %	33,3 %	33,3 %	4,0	4,0

Kysyttäessä kohdemaan naisten oikeuksien toteutumisen vaikutuksesta matkakohteen valintaan (taulukko 11) selviää, että sillä on melko paljon väliä matkakohdetta valittaessa. Tällä on vaikutusta eteenkin 18–25- ja yli 66-vuotiaiden kohdevalintaan. Asuinpaikkakuntien välillä ei juurikaan näyttäisi olevan vastuseroja. Kuten alla olevasta taulukosta on nähtävissä, 11,1 % kyselyyn vastanneista miehistä ei koe tällä olevan väliä kohteen valinnassa. Kaikki muunsukupuoliset sen sijaan vastasivat sillä olevan erittäin paljon väliä.

Taulukko 11. Kohteen naisten oikeuksien toteutumisen vaikutus kohdemaan valintaan (n=373)

Naisten oikeuksien toteutuminen kohdemaassa	1 Ei lainkaan	2 Vain vähän	3 En osaa sanoa	4 Melko paljon	5 Erittäin paljon	Keskiarvo	Medi-aani
Nainen	2,6 %	6,4 %	16,2 %	38,2 %	36,6 %	4,0	4,0
Mies	11,1 %	9,2 %	27,8 %	31,5 %	20,4 %	3,4	4,0
Muu	0 %	0 %	0 %	0 %	100,0 %	5,0	5,0
En halua kertoa	0 %	0 %	33,3 %	66,7 %	0 %	3,7	4,0

Jatkona edelliselle kysymykselle kysyttiin kohdemaan vähemmistöjen oikeuksien toteutumisen vaikutuksesta kohdemaan valintaan (taulukko 12). Vastausten perusteella niillä näytti olevan melko paljon väliä, mutta toinen ääripää oli selkeästi vahvempi kuin esimerkiksi naisten oikeuksien toteutumisen tärkeys (taulukko 10). Vähemmistöjen oikeuksien toteutumisella kohdemaassa ei näyttäisi olevan kohdevalinnassa yhtä paljon merkitystä miehillä ja tuntemattomien ryhmää edustavilla, kuin naisilla sekä muunsukupuolisia edustavilla. Miesten vastausten keskiarvo oli 2,8, kun muilla ryhmillä se oli vähintään 3. 46–55-vuotiaista 14,9 % eivät kokeneet tällä olevan lainkaan merkitystä kohdetta valitessa.

Taulukko 12. Kohteessa vähemmistöjen oikeuksien toteutumisen merkitys kohdetta valitessa (n=373)

Vähemmistöjen (esim. seksuaalivähemmistöjen) oikeudet kohde- maassa	1 Ei lain- kaan	2 Vain vähän	3 En osaa sanoa	4 Melko paljon	5 Erittäin paljon	Keskiarvo	Medi- aani
Nainen	6,4 %	13,0 %	27,7 %	32,8 %	20,1 %	3,5	4,0
Mies	14,8 %	20,4 %	37,0 %	22,2 %	5,6 %	2,8	3,0
Muu	0 %	0 %	0 %	0 %	100,0 %	5,0	5,0
En halua kertoa	33,3 %	0 %	0 %	66,7 %	0 %	3,0	4,0

Mahdollisuus vastuulliseen matkailuun kohdetta valitessa oli tärkeintä naisille sekä muunsukupuolisia edustaville (taulukko 13). Miespuolisista vastaajista yhteensä 12,9 % ei koe tämän vaikuttavan kohdevalintaan lainkaan, kun taas naisilla prosentti oli 3,5 %. 36–55-vuotiaat eivät kokeneet tämän painoarvoa yhtä tärkeäksi kuin muut ikäluokat: vastaajista 9,6 % vastasi, että tällä ei ollut lainkaan väliä. Asuinmaakuntien välillä ei ollut juurikaan eroja.

Taulukko 13. Matkakohteessa vastuullisen matkailun mahdollisuuden merkitys kohdevalintaan (n=373)

Mahdollisuus vastuulliseen matkailuun	1 Ei lain- kaan	2 Vain vähän	3 En osaa sanoa	4 Melko paljon	5 Erittäin paljon	Keskiarvo	Mediaani
Nainen	3,5 %	8,9 %	26,4 %	44,9 %	16,3 %	3,6	4,0
Mies	12,9 %	16,7 %	31,5 %	31,5 %	7,4 %	3,0	3,0
Muu	0 %	0 %	0 %	50,0 %	50,0 %	4,5	4,5
En halua kertoa	0 %	33,4 %	33,3 %	0 %	33,3 %	3,3	3,0

Seuraavaksi kysyttiin, kuinka paljon vastaajan jättämällä hiilijalanjäljellä matkan aikana on väliä kohdetta valitessa (taulukko 14). Sekä miesten että naisten vastausten perusteella sillä ei ole erittäin paljon vaikutusta kohteen valinnassa. Muunsukupuoliset vastaajat taas mielsivät selkeästi sillä olevan painoarvoa. 46–65-vuotiaat olivat ikähaarukoista voimakkaimmin sitä mieltä, että jättämälään hiilijalanjäljellä matkan aikana ei ole vaikutusta matkakohteen valintaan. Sen sijaan yli 66-vuotiaista 54,5 % vastasi sillä olevan melko paljon väliä.

Taulukko 14. Jättämän hiilijalanjäljen vaikutus kohdevalintaan (n=373)

Jättämäni hiilijalanjälki matkan aikana	1 Ei lainkaan	2 Vain vähän	3 En osaa sanoa	4 Melko paljon	5 Erittäin paljon	Keskiarvo	Mediaani
Nainen	12,4 %	21,3 %	31,9 %	26,1 %	8,3 %	3,0	3,0
Mies	33,3 %	24,1 %	27,8 %	14,8 %	0 %	2,2	2,0
Muu	0 %	0 %	0 %	50,0 %	50,0 %	4,5	4,5
En halua kertoa	33,4 %	0 %	0 %	33,3 %	33,3 %	3,3	4,0

Viimeisenä selvitettiin, kuinka muiden jakamat kokemukset vaikuttivat kohdemaan valintaan (taulukko 15). Tuntemattoman ryhmän vastausvalintojen perusteella heidän matkakohteen valintaan nämä eivät vaikuta. Muunsukupuoliset, naiset sekä miehet vastasivat keskimäärin ”melko paljon”. 18–25-vuotiaista 26,2 % koki tämän vaikuttavan kohteen valintaan erittäin paljon.

Taulukko 15. Muiden jakamien kokemusten vaikutus matkakohteen valintaan (n=373)

Muiden jakamat kokemukset esimerkiksi sosiaalisessa mediassa	1 Ei lainkaan	2 Vain vähän	3 En osaa sanoa	4 Melko paljon	5 Erittäin paljon	Keskiarvo	Mediaani
Nainen	7,3 %	17,2 %	25,8 %	37,0 %	12,7 %	3,3	3,0
Mies	13,0 %	33,3 %	7,4 %	38,9 %	7,4 %	2,9	3,0
Muu	0 %	0 %	0 %	100,0 %	0 %	4,0	4,0
En halua kertoa	66,7 %	33,3 %	0 %	0 %	0 %	1,3	1,0

Vastaajilla oli myös mahdollisuus jättää kommentteja muista mahdollisista asioista, jotka vaikuttavat kohteen valintaan. Vastaajat jättivät monia hyviä huomioita, mutta selvästi tekstikentissä toistui kohdemaan hygienia, ruokakulttuuri, omat aiemmat kokemukset niin hyvässä kuin pahassa, aika-ero sekä turvallisuus. Ulkomailla asuvat läheiset ja tuttavat nousivat myös useissa jätetyissä vastauksissa esille.

Seuraavassa osiossa vastaajia pyydettiin pohtimaan alla esitettyjä kohtia edelliseen ulkomaille suuntautuvaan lomamatkaan peilaten. Vastaustulokset on ristiintaulukoitu sukupuolten välillä ja muut mahdolliset oleelliseksi nousseet huomiot on avattu erikseen taulukkoa edeltävässä tekstissä.

Ensimmäisenä selvitettiin, kuinka paljon edellisellä matkalla vastaaja kiinnitti huomiota turvallisuuteen (taulukko 16). Vastaukset jakautuivat sukupuolten kesken melko tasaisesti. Naisten sekä miesten vastaukset eroavat kuitenkin täysin puoltavan kannan suhteen naisten vastausprosentin ollessa selkeästi suurempi. Ikäjakauma kertoi, että 18–25-vuotiaat sekä 66-vuotiaat ja vanhemmat vastaajat kiinnittivät erittäin paljon huomiota turvallisuuteensa. Molempien ryhmien vastaajista yli 40 % vastasi kiinnittäneensä huomiota erittäin paljon turvallisuuteen.

Taulukko 16. Vastaajien tarve kiinnittää huomiota turvallisuuteen edellisellä lomamatkalla (n=373)

Turvallisuuteen	1 En lainkaan	2 Vain vähän	3 En osaa sanoa	4 Melko paljon	5 Erittäin paljon	Keskiarvo	Mediaani
Nainen	0,3 %	6,7 %	8,3 %	45,2 %	39,5 %	4,2	4,0
Mies	9,3 %	7,4 %	16,7 %	55,5 %	11,1 %	3,5	4,0
Muu	0 %	0 %	0 %	50,0 %	50,0 %	4,5	4,5
En halua kertoa	0 %	0 %	0 %	100,0 %	0 %	4,0	4,0

Vastaajia pyydettiin seuraavaksi pohtimaan, kuinka paljon he kiinnittivät viimeisellä ulkomaan lomamatkallaan huomiota pukeutumiseensa (taulukko 17). Naisten vastaukset painottuivat enemmän puoltavaan päätyyn, kun taas miesten ja tuntemattoman ryhmän edustajien vastaukset toiseen. Ikäjakaumaa tutkiessa suurin osa 56–65-vuotiaista eivät osanneet sanoa.

Taulukko 17. Edellisellä lomamatkalla vaatetuksen huomiointi (n=373)

Kohteessa pukeutumiseen	1 En lainkaan	2 Vain vähän	3 En osaa sanoa	4 Melko paljon	5 Erittäin paljon	Keskiarvo	Mediaani
Nainen	3,8 %	17,2 %	15,6 %	37,9 %	25,5 %	3,6	4,0
Mies	12,9 %	24,1 %	31,5 %	24,1 %	7,4 %	2,9	3,0
Muu	0 %	0 %	50,0 %	50,0 %	0 %	3,5	3,5
En halua kertoa	33,4 %	33,3 %	0 %	0 %	33,3 %	2,7	2,0

Omaisuu- den säilyttämiseen (taulukko 18) suurin osa naisvastaajista ja puolet muunsukupuolisista kiinnittivät erittäin paljon huomiota. Miehetkin melko paljon, samoin kuin tuntematon ryhmä.

Taulukko 18. Viimeisellä lomamatkalla omaisuuden säilyttämiseen huomion kiinnittäminen (n=373)

Omaisuuden säilyttämiseen	1 En lainkaan	2 Vain vähän	3 En osaa sanoa	4 Melko paljon	5 Erittäin paljon	Keskiarvo	Mediaani
Nainen	0 %	9,9 %	12,7 %	37,9 %	39,5 %	4,1	4,0
Mies	3,7 %	11,1 %	13,0 %	50,0 %	22,2 %	3,8	4,0
Muu	0 %	0 %	0 %	50,0 %	50,0 %	4,5	4,5
En halua kertoa	0 %	33,4 %	0 %	33,3 %	33,3 %	3,7	4,0

Seuraavaksi selvitettiin, kuinka paljon vastaajat joutuivat kiinnittämään huomiota mahdollisen matkaseurueensa kanssa käyttäytymiseen (taulukko 19). Miesten vastausten perusteella heidän ei tarvinnut tämän kyselyn mukaan kiinnittää matkaseurueen kanssa käyttäytymiseen, kun taas naisten vastaukset painottuivat jokseenkin toiseen päähän: he olivat melko paljon samaa mieltä sen kanssa, että heidän tuli kiinnittää käyttäytymiseen huomiota. 66,7 % tuntemattoman ryhmän jäsenistä koki tämän vain vähän tarpeelliseksi.

Taulukko 19. Edellisellä ulkomaanmatkalla huomion kiinnittäminen matkaseurueen kanssa käyttäytymiseen (n=373)

Matkaseurueeni kanssa käyttäytymiseen (esim. alkoholin käyttö kohteessa)	1 En lainkaan	2 Vain vähän	3 En osaa sanoa	4 Melko paljon	5 Erittäin paljon	Keskiarvo	Mediaani
Nainen	6,4 %	15,9 %	18,2 %	40,1 %	19,4 %	3,5	4,0
Mies	14,8 %	16,6 %	20,4 %	31,5 %	16,7 %	3,2	3,0
Muu	0 %	0 %	50,0 %	50,0 %	0 %	3,5	3,5
En halua kertoa	0 %	66,7 %	0 %	33,3 %	0 %	2,7	2,0

Kulkuvälineiden valintaan (taulukko 20) huomiota kiinnitti selvästi naiset, miehet sekä muita sukupuolia edustavat. Naisten määrä erittäin puoltavassa oli suhteessa selkeästi suurempi kuin muiden sukupuolien. Uudenmaan vastaajista 48,6 % vastaajaa kiinnitti huomiota kulkuvälineiden valintaan melko paljon ja 23,6 % erittäin paljon, kun taas muun Suomen vastaajista 38,3 % vastasi ”melko paljon” ja 25,9 % ”erittäin paljon”.

Taulukko 20. Edellisellä matkalla huomion kiinnittäminen kulkuvälineiden valintaan(n=373)

Kulkuvälineiden valintaan	1 En lainkaan	2 Vain vähän	3 En osaa sanoa	4 Melko paljon	5 Erittäin paljon	Keskiarvo	Mediaani
Nainen	3,2 %	9,6 %	14,6 %	45,2 %	27,4 %	3,8	4,0
Mies	7,4 %	14,8 %	16,7 %	55,5 %	5,6 %	3,4	4,0
Muu	0 %	0 %	0 %	50,0 %	50,0 %	4,5	4,5
En halua kertoa	0 %	66,7 %	33,3 %	0 %	0 %	2,3	2,0

Kaikki muunsukupuolisia edustavat kiinnittivät erittäin paljon huomiota edellisen matkakohteensa paikallisten toimijoiden tukemiseen (taulukko 21). Muiden joukkojen vastausten perusteella siihen kiinnitettiin melko paljon huomiota. Muun Suomen vastaajista 12,4 % eivät kiinnittäneet paikallisten toimijoiden tukemiseen huomiota lainkaan. Uudenmaan vastaajilla kyseinen prosenttimäärä oli 9,3 %. 46–55-vuotiaista vastaajista 36,5 % vastasi kiinnittäneensä tähän huomiota erittäin paljon. Muilla ikäryhmillä lukemat kyseisessä sarakkeessa eivät olleet yhtä korkeat.

Taulukko 21. Huomion kiinnittäminen paikallisten toimintaan edellisellä lomamatkalla (n=373)

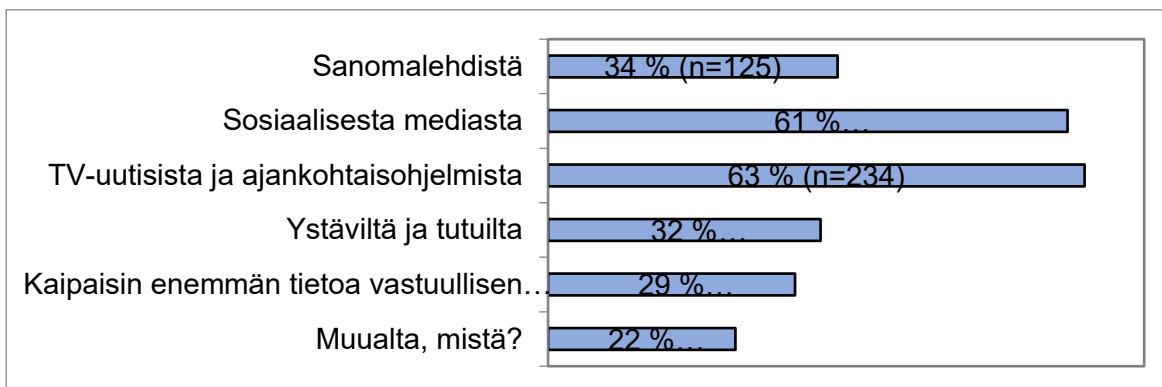
Paikallisten toimijoiden (esim. kauppiaiden, ravintoloitsijoiden) tukemiseen	1 En lainkaan	2 Vain vähän	3 En osaa sanoa	4 Melko paljon	5 Erittäin paljon	Keskiarvo	Mediaani
Nainen	2,2 %	9,2 %	15,6 %	41,1 %	31,9 %	3,9	4,0
Mies	5,6 %	14,8 %	16,7 %	48,1 %	14,8 %	3,5	4,0
Muu	0 %	0 %	0 %	0 %	100,0 %	5,0	5,0
En halua kertoa	0 %	0 %	0 %	66,7 %	33,3 %	4,3	4,0

Miesvastaajista 13 % vastasi, että he eivät kiinnittänyt lainkaan huomiota omiin valintoihinsa huomioiden kohdemaan kulttuurin, uskonnon sekä tavat (taulukko 22). Suurin osa vastaajista, sukupuoleen katsomatta, vastasi kuitenkin kiinnittävänsä huomiota melko paljon tai erittäin paljon. 18–25-vuotiaista 40,5 % vastasi huomioivansa yllä mainittuja asioita erittäin paljon.

Taulukko 22. Kohdemaan uskonnon, tapojen sekä kulttuurin huomioiminen omissa valinnoissa (n=373)

Omiin valintoihisi huomioiden kohdemaan kulttuurin, uskonnon ja tavat	1 En lainkaan	2 Vain vähän	3 En osaa sanoa	4 Melko paljon	5 Erittäin paljon	Keskiarvo	Mediaani
Nainen	1,3 %	8,9 %	13,4 %	43,3 %	33,1 %	4,0	4,0
Mies	13,0 %	9,2 %	22,2 %	42,6 %	13,0 %	3,3	4,0
Muu	0 %	0 %	0 %	0 %	100,0 %	5,0	5,0
En halua kertoa	0 %	0 %	33,4 %	33,3 %	33,3 %	4,0	4,0

Vastaajilta selvitettiin vielä mistä he saavat tietoa matkakohteen ihmisoikeustilanteesta (kuva 8). Kysymyksessä oli viisi vastausvaihtoehtoa sekä avoin tekstikenttä. TV-uutisista ja ajankohtaisohjelmat sekä sosiaalinen media olivat vaihtoehtoista suosituimpia. Avoimessa tekstikentässä monet mainitsivat etsivänsä tietoa itse internetistä, esimerkiksi ulkoministeriön sivustolta.

Kuva 8. Vastaajien käyttämät tiedotusvälineet ihmisoikeustilanteista tietoa etsiessä (n=373)

Seuraavana oli väite, jossa kartoitettiin mielipidettä siitä, pitäisikö matkanjärjestäjien ja muiden vastaavien toimijoiden tarjota enemmän tietoa matkakohteiden ihmisoikeustilanteista ja niihin liittyvistä eettisistä kysymyksistä (taulukko 21). Sukupuolijakaumia tarkastellessa käy ilmi, että suurin osa vastanneista naisista, tuntemattomasta ryhmästä sekä muunsukupuolisista kokisi sen tarpeelliseksi. Miehistä puolelta olivat jokseenkin samaa mieltä, mutta kaikkia miesvastaajien vastauksia tarkastellessa täysin eri mieltä oli 7,4 %. 18–25-vuotiaista 69,1 % oli täysin samaa mieltä sen suhteen, että tietoa tulisi saada enemmän. Toiseksi eniten sitä mieltä oli yli 66-vuotiaat ja vanhemmat (54,5 %).

Taulukko 23. Mielenpide matkailualan toimijoiden tarjoamasta informaatiosta koskien ihmisoikeuksia (n=373)

Matkanjärjestäjien ja vastaavien toimijoiden tulisi tarjota enemmän tietoa matkakohteiden ihmisoikeuksista ja niihin liittyvistä eettisistä kysymyksistä.	1 Täysin eri mieltä	2 Jokseenkin eri mieltä	3 En osaa sanoa	4 Jokseenkin samaa mieltä	5 Täysin samaa mieltä	Keskiarvo	Mediaani
Nainen	2,6 %	5,1 %	8,9 %	36,6 %	46,8 %	4,2	4,0
Mies	7,4 %	11,1 %	24,1 %	50,0 %	7,4 %	3,4	4,0
Muu	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	100,0 %	5,0	5,0
En halua kertoa	0,0 %	0,0 %	0,0 %	33,3 %	66,7 %	4,7	5,0

5.3 Avoimet kysymykset

Avoimia kysymyksiä oli kyselylomakkeessa viisi. Nämä kaikki kysymykset olivat vastaajille täysin vapaaehtoisia, mutta siitä huolimatta ne keräsivät kiitettävän määrän vastauksia. Ensimmäisessä avoimessa kysymyksessä vastaajien oli mahdollisuus kertoa mitkä kolme maata he kokevat epäeettiseksi. Tähän kysymykseen vastauksen jätti yhteensä 296 vastaajaa. Sanapilvi (Kuva 9) näyttää toistuvasti vastatut maat. Mitä suuremmalla kirjainkoolla maa on sanapilvessä, sitä useammin se on toistunut avoimessa tekstikentässä. Tässä tapauksessa Venäjä, Kiina ja Turkki pitivät selkeästi kolmen kärkeä. Myös Arabiemiraatit, Dubai ja Qatar toistuivat useasti.

Kuva 9. Epäeettisimmäksi koetut maat (n=296)

Halutessaan vastaajat saivat kertoa esimerkkejä omista kokemuksistaan matkakohteeseen, jonka ihmisoikeuskäsitys poikkesi omistaan (n=80). Vastaajat toivat esille kokemuksia, joissa he olivat itse kokeneet esimerkiksi kulttuurishokin ja/tai epäasiallista kohtelua oletettavasti esimerkiksi sukupuolensa vuoksi. Alla muutama ote näistä vastauksista:

- Marokossa sain hyvin huonoa kohtelua ja tönimistä miehiltä, koska olen nainen.
- [- -] Silloin ajattelin sen vaan erikoisena ja erilaisena kulttuurina, mutta nykyään näen sen naisten sortamisena, enkä astu jalallani maahan, jossa naisten oikeuksia poljetaan, niin kuin monissa arabimaissa.
- Bahrainissa sain kolmantena päivänä ahdistuskohtauksen, kun naiset olivat naamat peitossa ja aina miesten saattamina jne. Olen itse mies.
- Thaimaan yöelämä ei ole omien arvojeni mukaista. Seuralaispalveluiden ja lähinnä seksin myyminen baareista käsin jne. Ihmisoikeuksista ei ole tietoaakaan.

Vastaajat pohtivat ihmisoikeusasioita myös yleisellä tasolla ja jakoivat kokemuksiaan käymistään keskusteluista paikallisten kanssa eri maissa:

- [- -] Monesti olen kuullut sanottavan, että jollei täällä olisi matkailijoita, ei kehitystä esim. tasa-arvossa tai ihmisoikeuksissa tapahtuisi.
- Kuubassa monet paikalliset kertoivat väsyneensä painostavaan systeemiin [- -].
- Ihmisoikeudet eivät saa olla turismin este. Turismi tuo toivoa kaikkein pahimpiinkin soppiin tuomalla työpaikkoja, kontakteja paremmasta ja antamalla ihmisille toivoa ja rohkeutta korjata ja kohdata ongelmia.

Osa vastaajista kertoi myös tiedostavansa eri maiden ihmisoikeustilanteet, mutta keskittyvän enemmän paikan päällä esimerkiksi paikallisten tukemiseen boikotoinnin sijaan. Vastaajat ovat tehneet omia havaintoja matkustaessaan sekä oppineet maan mahdollisista ongelmista:

- Ilman, että olisin käynyt paikan päällä, näkemykseni olisi hyvin yksiviivainen ja perustuisi puhtaasti median välittämiin mielikuviin.
- Kokemus oli mieleenpainuva ja auttoi minua ymmärtämään (Huom! Ei hyväksymään!) maan ongelmallista ihmisoikeustilannetta.
- Paikan päällä kuitenkin haluan tukea toimijoita, jotka mielestäni käyttävät maksamani rahat esim. maan kulttuurin ja hyvinvoinnin tukemiseen.

- Tärkeintä on tunnistaa ja tiedostaa ihmisoikeusrikkomukset sekä toteuttaa matkustamista mahdollisimman eettisellä tavalla. Aktiivinen asioiden esille nostaminen sekä ihmisoikeustyön edistäminen niin kotona kuin lomaillessa on olennaista.

Jotkut vastaajat mielsivät myös, että heillä ei ole kokemusta maassa, jossa ihmisoikeuksia rikotaan tai muut seikat ovat menneet motiivin edelle:

- [- -] Sain kuitenkin ilmaisen matkan sinne, joten raha meni sillä hetkellä moraalini edelle.
- En ole käynyt sellaisissa paikoissa, joissa oisin kokenut, nähnyt tai saanut kuulla matkan aikana huonoja asioita ihmisoikeuksista [- -].
- En ole vierailut maassa missä huonot ihmisoikeudet.

Yksi avoimista kysymyksistä kysyi vastaajilta heille vastuullisen matkustuskäyttäytymisen merkitystä. Kysymykseen vastasi 201 vastaajaa ja suurin osa heistä oli 26–35-vuotiaita. Kaikista vastauksista nousi esille hyvin pitkälti yhteisiä teemoja, jotka keskittyivät naisten oikeuksiin, ympäristöön, kohdemaan kulttuuriin, uskontoon sekä paikallisten kunnioittamiseen. Paikallisten pienyritysten tukeminen esiintyi selvästi monien vastauksissa, ja ihmisoikeusasioista sekä omista kokemuksista oli vastaajien mukaan tärkeää puhua ääneen.

- [- -] yrittää minimoida matkan kielteiset vaikutukset ympäristöön sekä kohdemaan ihmisiin ja eläimiin.
- [- -] valitsen aina paikalliset pienet yritykset (majoituspaikat, ravintolat jne.), hakeudun paikallisten pariin saadakseni tuntumaa juuri siinä hetkessä tärkeisiin teemoihin, ruokin ja autan katu-kissoja ja -koiria, tuon omaa tietotaitoani esille, jos sitä kysytään, luon pitkäkestoisia suhteita tapaamiini ihmisiin.
- Matkalla kunnioitetaan kulttuuria mutta ei ”piiloteta” epäkohtia esimerkiksi sosiaalisesta mediasta. On tärkeää puhua matkakohteen epäeettisyydestä.
- Pyrin käyttäytymään matkustaessa hyvin, esim. kohteliaisuus, paikallisen luonnon, ympäristön ja ihmisten kunnioittaminen. Lisäksi selvitän matkakohteesta etukäteen kaikenlaista tietoa.
- Mikäli maassa on sellainen kulttuuri, jota en voi tukea ja noudattaa, en matkusta kyseiseen maahan.
- Tietoisia valintoja; ymmärrystä siitä mitä oma matkustaminen ja turismi maassa tekee.
- Jos matkustaa, eettisesti vastuullinen tapa on ainoa ratkaisu. [- -] (matkustamisella) on eettisiä seurauksia, kuten kaikella toiminnallamme. Matkustelu ilman rajoitteita on vastuutonta sekä ihmisten että ympäristön kannalta.

Sitten selvitettiin, mitä ihmisoikeudet merkitsevät vastaajille. Vastauksia kertyi 199. Yleisesti ihmis-oikeudet miellettiin hyvin tärkeäksi asiaksi. Yhteisiksi teemoiksi nousi samanarvoisuus, rauha, koskemattomuus, itsemääräämisoikeus, turvallisuus sekä vapaus. Monissa vastauksissa esitettiin ihmisoikeuksien olevan ehdottomia ja pohja kaikelle.

- Ihmisoikeuksissa on kyse yksilön vapauksista ja oikeuksista ja vastapainoksi yksilön velvollisuuksista - -
- Tiivistettynä jokaisella sukupuoleen, ikään, työstatukseen ja seksuaaliseen suuntautumiseen katsomatta tulee olla samat oikeudet ja mahdollisuudet.
- Tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta, kaikille ihmisarvoista elämää.
- Hyvinvointiyhteiskuntaa. Arvostetaan elämää ja nähdään ihmiset yksilöinä. Kaikille pyritään antamaan samat mahdollisuudet esim. työhön/opiskeluun.
- YK:n oikeudet. Naisten ja lasten oikeuksia.

Avoimien kysymysten lopuksi vastaajat saivat jättää kokemuksia ja/tai ajatuksia opinnäytetyön aiheesta. Vastauksia kertyi 84. Vastauksista ilmeni, että aihe koettiin tärkeäksi ja aiheeseen liittyvistä ajatuksista tulisi puhua enemmän ääneen. Osassa vastauksista miellettiin myös, että tietoa tulisi olla saatavilla paremmin. Monet vastaajat pohtivat myös boikotoinnin vaikutusta paikallisiin mahdollisissa matkakohteissa, vaikka samaan aikaan toisissa vastauksissa tehtiin selväksi, että maihin, jotka koetaan ihmisoikeuksien osalta epäeettisiksi, ei haluta matkustaa.

- Olisi hyvä huomioida, että hyväksikäyttöä tapahtuu myös kohteissa, jotka miellämme omaan kulttuuripiiriimme kuuluviksi.
- Uskon, että toisiamme kunnioittaen, keskustelemalla, ajatuksia jakamalla ja välittämällä saamme yhdessä paljon aikaan. Matkustelu voi parhaimmillaan avartaa sekä matkustajan että paikallisen maailmaa.
- Ihmisoikeus kysymykset ovat tulleet tärkeäksi asiaksi kohdemaan valinnassa.
- Jos äänestämme lompakollamme ja jätämme kyseenalaiset kohdemmaat väliin, tuo se paineita olosuhteiden muutokselle.
- Vastuullinen matkustaminen on yhä enemmän esillä myös mediassa ja se on hyvä asia, koska kaikki ihmiset eivät välttämättä edes tiedä/tule ajatelleeksi, että vastuullinen matkustaminen vaikuttaa maapallon tulevaisuuteen.
- Aiheesta pitäisi olla enemmän tietoa ja sen tulisi olla helpommin saatavilla. Esim. matkaa suunniteltaessa google-hakujen yhteydessä? Myös matkanjärjestäjillä tulisi olla suurempi vastuu asiassa.

- Pidän hieman tekopyhänä esim. boikotointia - -. Asioita muutetaan menemällä paikanpäälle ja kertomalla asioista ruohonjuuri tasolla. [- -] Keskustelu, mielipiteiden haastaminen kunnioitusta ihmisiä kohtaan unohtamatta ja kohtaaminen, on asiat, joilla on todetusti voimaa vaikuttaa.

6 Pohdinta

Tämä luku käsittelee työn johtopäätöksiä ja pohdintoja niiden pohjalta. Tuloksia pyritään myös peilaamaan tietoperustan osioon. Luvussa käsitellään myös reliabiliteettia ja validiteettia, sekä tekijän omia näkemyksiä opinnäytetyöprosessista.

6.1 Johtopäätökset

Naispuolisia vastaajia ollen huomattava enemmistö, ei vastauksia voida yleistää liikaa muiden sukupuoliedustajien osalta. Vastaajia on muutenkin suhteessa pieni otanta, joten yleistää ei tule senkään vuoksi.

Työn päätavoitteena oli selvittää, miten eettisyys, eteenkin harkitun kohdemaan ihmisoikeusasiat vaikuttavat suomalaisten matkailijoiden kohdevalintaan. Työn tulosten perusteella matkakohteen valintaan vaikuttaa ihmisoikeustilannetta enemmän matkakohteen turvallisuus, ilmasto sekä matkan hinta. Tutkimuksessa ei tosin selvitetty, mitä turvallisuudella tarkoitetaan, joten se jäi vastaajalle itselleen määriteltäväksi. Se voi vaikuttaa validiteettiin (ks. 6.2). Mielenkiintoista kuitenkin oli, että useampi vastaaja, sukupuolesta huolimatta, vastasi olevansa tietoinen harkitun matkakohteensa ihmisoikeustilanteesta, mutta vain osalla vastaajista se näyttäisi vaikuttavan kohteen valintaan. Naisilla ja muunsukupuolisilla prosenttimäärä kasvoi kysyttäessä ihmisoikeuksien vaikutuksesta kohdevalintaan, kun taas miehillä sekä tuntemattoman ryhmän edustajilla prosenttimäärä laski.

Strukturoitujen kysymysten tulokset kuitenkin osoittavat, että suurimmalla osalla tähän tutkimukseen osallistuneista, yli 80 %, kohdemaan ihmisoikeusasiat vaikuttavat matkakohteen valintaan. Avoimista vastauskentistä ilmeni, että ihmisoikeudet koetaan erittäin tärkeiksi perusoikeuksiksi, jotka kuuluvat kaikille (ks. 3.1). Näin ollen myös osa avoimiin tekstikenttiin vastauksen antaneet kertoivat jättävänsä matkustamatta maihin, joissa eivät koe ihmisoikeuksien, esimerkiksi naisten oikeuksien, toteutuvan. Osalla tähän linkittyi myös kulttuuri, joka saattaa selittää vastaajien ennakkoluuloja (vrt. 2.3). Toisaalta useat vastaajat eivät nähneet esimerkiksi boikotointia ainoana oikeana ratkaisuna, ennemminkin tietoinen käyttäytyminen matkakohteessa koettiin kannattavammaksi (ks. 2.3). Muunsukupuoliset sekä naisvastaajat olivat vahvimmin sitä mieltä, että naisten oikeuksien sekä vähemmistöjen, kuten seksuaalivähemmistöjen (3.2.1), oikeuksien toteutuminen harkitussa kohdemaassa vaikuttaa kohteen valintaan.

Suuri osa vastaajista, reilu 70 %, kertoi selvittävänsä edes jonkin verran kohdemaan ihmisoikeustilannetta etukäteen. Tämä näyttäisi tapahtuvan hyödyntäen esimerkiksi ulkoministeriön nettisivuja, ajankohtaisohjelmia sekä sosiaalista mediaa. Paikalliseen kulttuuriin etukäteen tutustuu vastaajista

melkein 90 %, mikä auttaa matkustajia ymmärtämään sekä kunnioittamaan toisen maan tapoja (ks. 2.3). Ennakkoluulottoman matkustamisen koettiin olevan osa vastuullista matkailua.

Vastuullinen matkailu ja sen toteuttamisen mahdollisuus koettiin melko tärkeänä. Eettisen matkailun liittyvän visusti kestävään ja vastuulliseen matkailuun (ks. 2.3), eteenkin avointen tekstikenttä-vastausten perusteella osa vastaajista oli hyvin tietoisia matkailuun liittyvistä valinnoista. Se näkyi esimerkiksi matkakohteessa pukeutumisessa, kohteliaassa käytöksessä sekä paikallisten pienyrityksien tukemisessa. Avomista tekstikentistä ilmeni myös vastaajien tarve osaltaan kertoa matkakoemuksistaan, niin hyvistä kuin huonoistakin.

Vastaajat kaipaisivat enemmän tietoa matkailualan yrityksiltä koskien ihmisoikeuksia ja siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Näin ollen matkailualan eri toimijat voisivat hyödyntää työn tuloksia ja suunnitella esimerkiksi eettisten kysymysten esiintuontia omalta osaltaan. Eteenkin 18–25-vuotiaista sekä yli 66-vuotiaista selkeästi yli puolet mielsivät, että matkailualan yritysten ja toimijoiden tulisi tarjota enemmän tietoa matkakohteiden ihmisoikeusasioista. Tätä toivottiin myös avoimissa vastauskentissä. Opinnäytetyöntekijä pohtii esimerkiksi boikotointia: voisiko matkailualan toimijat tuoda boikotoinnin hyödyt ja haitat esille? Myös käytännön tason ideoita matkakohteessa käyttäytymiseen positiivisten vaikutusten maksimoimiseksi olisi hyvä tuoda vieläkin enemmän esille.

Tässä tutkimuksessa naisten olleen huomattava enemmistö, voisi jatkoehdotuksena seuraavaa vastaavanlaista tutkimusta varten saada motivoitua suurempi joukko myös muita sukupuoliedustajia vastaamaan. Toisaalta voidaan pohtia, kertooko naisten suuri vastaajamäärä heidän suuremmasta kiinnostuksestaan aiheeseen. Kokevatko he aiheen tärkeämpänä kuin muita sukupuolia edustavat?

6.2 Reliabiliteetti ja validiteetti

Jotta tieteellisen tutkimuksen kriteerit täyttyvät, tulee tarkastella tutkimuksen validiteettia sekä reliabiliteettia. Reliabeli eli luotettava tutkimus antaa tarkkoja tuloksia, jotka eivät ole sattumanvaraisia. Luotettavien tuloksien ehtona on edustava ja tarpeeksi suuri otos. Tämän opinnäytetyön kokonaisotos oli 373 vastaajaa, mikä tämän tutkimuksen kannalta tarpeeksi suuri otanta, mutta yleistäminen ei tällä vastausmäärällä onnistu. Sukupuolijakauma ei ollut yhtenäinen, mikä vaikuttaa luotettavuuteen. Mikäli kyseinen tutkimus teetetettäisiin uudestaan samaa tilastoyksikköä hyödyntäen, sisäisen reliabiliteetin uskotaan toteutuvan. (Heikkilä 2014, 27;178).

Validiteetti, eli pätevyys, vaatii tarkat raamit sekä tavoitteet tutkimuksen selvitykselle. Tutkimuksen pätevyyttä ei voi tarkastella jälkikäteen, joten sitä on edellettävä huolellinen suunnittelu sekä tarkka tiedonkeruu. Tutkimusongelma tulee huomioida tutkimuksen kysymyksiä pohtiessa. Kysymysten tulee kattaa tutkimusongelma sekä niiden tulee mitata selkeästi oikeita asioita. Tutkimuksen

kohderyhmä tulee määritellä mahdollisimman tarkasti, sillä se edesauttaa laajan otoksen toteutumisesta korkean vastausprosentin lisäksi. Vastaajan ja tekijän tulisi ymmärtää kysymykset samalla tavalla, jotta varmistetaan oikeiden asioiden mittaaminen. Näin ollen validiteetti näyttää sen, miten tutkimuksessa on niissä osin onnistuttu, mitä lähdettiin alun perin tutkimaan. (Heikkilä 2014, 27;177, Vilka 2021,194).

Jostain syystä kyselyä avattiin enemmän kuin siihen vastattiin. Kysymysten korkea vastausprosentti tukee tutkimuksen luotettavuutta. Suurin osa kysymyksistä oli kaikille osallistujille pakollisia, mutta myös avoimiin kysymyksiin vastattiin kiitettävä määrä. Avointen kysymysten vastaukset syvensivät strukturoitujen kysymysten vastauksia, mikä teki niistä arvokkaita ja lisäsi luotettavuutta. Strukturoiduissa kysymyksissä jotkin kysymykset jäivät vastaajien oman ymmärryksen varaan tai olivat muuten laajoja. Avoimissa vastauskentissä tarkennettiin selvästi suljettujen kysymysten asteikkovastauksia, mikä auttoi ymmärtämään esimerkiksi näkemyksiä vastuullisuudesta sekä ihmis-oikeuksista. Tähän työhön valittu tiedonkeruumenetelmä oli sopiva. Aiheen ollessa itsessään rasakas, pyrittiin lomake pitämään tietoisesti mahdollisimman lyhyenä. Tämän lisäksi avoimet kysymykset jätettiin täysin valinnaisiksi vastata.

6.3 Opinnäytetyöprojektin ja oppimisen arviointi

Valitsin tämän opinnäytetyön aiheen, sillä koin sen ajankohtaiseksi ja mielenkiintoiseksi. Joulukuussa 2022 suunnittelin ulkomaanmatkaa, jossa huomasin osan kohdevaihtoehtoista rajautuvan automaattisesti pois niiden ihmisoikeustilanteen takia. Tästä sain idean opinnäytetyöni aiheeseen.

Aloitin opinnäytetyön tekemisen helmikuun alussa 2023 ja suunnittelin sen palautuksen toukokuun puoleenväliin. Minulla oli melko löyhä aikataulu, joten haasteeksi koitui loppukevällä koettu kiire opinnäytetyön viimeistelyssä. Teoriaosuuden sekä tulosten analysoinnin koin yllättävän aikaa vieväksi. Suoritin myös muita opintokursseja kevään aikana, jotka veivät osan huomiosta.

Koin eteenkin avointen kysymysten vastaukset erittäin mielenkiintoisiksi ja mieltä avartavaksi. Ajatusmaailmani esimerkiksi tiettyjen kohteiden boikotoinnista muuttui matkan varrella. Tietynlainen ehdottomuus väistyi ja sain tilalle uusia ajatuksia. Tietoperustan ja kyselyyn vastaajien vastauksissa oli usein yhtäläisyyksiä, mikä oli mielenkiintoista huomata. Esimerkiksi kuinka ihmisoikeudet ja vastuullinen matkailu koettiin.

Vietin toukokuussa kahtena eri viikkona ”opinnäytetyöloman”, jolloin työskentelin useana päivänä 12–15 tuntia vuorokaudessa tämän työn parissa. Henkilökohtaiseksi haasteeksi koin liian pikkutarkasta työskentelystä irti päästämisen. Eteenkin tietoperustaa kirjoittaessa aihe lähti herkästi rönsyilemään, mikä vei jo muutakin tiukalla ollutta aikaa. Varsinkin tulosten analysointiin olisi pitänyt

käyttää paljon enemmän aikaa, sillä vastausten ollessa laajoja, niitä ei jaksanut hirveän pitkään yhdeltä istumalta tutkia. Tämän takia koin tulosten analysoinnin jäävän jokseenkin keskeneräiseksi.

Kyselylomakkeessa oli muutama kohta, jotka huomioisin seuraavalla kerralla. Esimerkiksi kahdeksannen kysymyksen jokainen kohta oli pakollinen viimeistä avointa kohtaa myöten. Tätä en onnistunut muuttamaan, mikä on voinut olla joillakin vastaajilla syy lopettaa vastaaminen kesken. Tästä olisin voinut toki ilmoittaa erikseen saatetekstissä tai itse kysymyksen kohdalla.

Taustakysymyksissä työllisyystilanteen kartoittamisessa vastaajan olisi pitänyt pystyä valitsemaan useampi vaihtoehto, sillä nyt vastaukset sulkivat toisensa pois, mikä vaikutti reliabiliteettiin. Toisaalta vastauksia ei tutkittu työllisyystilanteen näkökulmasta, minkä lisäksi vastaajilla oli halutesaan mahdollisuus jättää täydentävä vastaus avoimeen vastauskenttään.

Mielestäni onnistuin hyvin mielenkiintoisen ja tärkeäksi koetun aiheen keksimisessä. Tavoittelin vähintään 200 vastaajaa, joten onnistuin keräämään melko laajan vastausmäärän tavoitteeseen nähden. Onnistuin jakamaan kyselylomakkeen linkin oikeanlaisiin ryhmiin, joista löytyi sopiva vastaajakunta. Olen tyytyväinen selkeään ja kaiken kaikkiaan napakkaan kyselylomakkeeseen. Aihe voidaan kokea jokseenkin raskaaksi ja ajatuksia vaativaksi, joten lomakkeesta pyrittiin tekemään vastaajalle mahdollisimman yksinkertainen ja sellainen, mihin olisi nopea vastata. Aihe ja lomake sai myös kehuja tutkimukseen osallistuneilta. Sain kerättyä tutkimuksen vastaukset myös melko helposti, mikä edisti työn etenemistä.

Webropol-kysely- ja raportointisovellus oli entuudestaan minulle tuttu, mutta se opetti myös tämän tutkimuksen myötä uutta. Sanapilven luominen, ristiintaulukointi sekä niiden pohjalta luodut taulukot olivat samalla uutta ja vanhan kertausta. Koin kehittäväni myös itseohjautumistaitojani sekä täydellisyyden tavoittelemisesta irti päästämistä. Rajallisesta ajasta ja sen tuomasta paineesta huolimatta sain työni valmiiksi ja olen siihen näillä spekseillä tyytyväinen.

Lähteet

Amnesty. 2022. Iranin mielenosoittajien teloitukset ovat räikeä ihmisoikeusloukkaus. Luettavissa: <https://www.amnesty.fi/iranin-mielenosoittajien-teloitukset-ovat-raikea-ihmisoikeusloukkaus/>. Luettu: 16.5.2023.

Anttonen, M. 2022. Ulkoministeriön vastuullisuusraportti 2022. Helsinki. Luettavissa: https://um.fi/documents/35732/0/UM_Vastuullisuusraportti_2022_FI.pdf/080368a4-3913-3f54-fa16-fac87d0d3509?t=1651147088121. Luettu: 23.3.2023.

Eduskunta. 2023. Vaikuttamisen areenat. Luettavissa: https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskunta-toimii/kirjasto/aineistot/yhteiskunta/Kansalaisvaikuttamisen_tietopaketti/Sivut/Vaikuttamisen-areenat.aspx. Luettu: 21.5.2023.

EUR-Lex. 2022. Euroopan unionin perusoikeuskirja. Luettavissa: <https://eur-lex.europa.eu/FI/legal-content/summary/charter-of-fundamental-rights-of-the-european-union.html>. Luettu: 22.5.2023.

Goodwin, H. 2014. Cape Town Declaration on Responsible Tourism. Responsible Tourism Partnership. Luettavissa: <https://responsibletourismpartnership.org/cape-town-declaration-on-responsible-tourism/>. Luettu: 7.3.2023.

Grym, A. & Jaakkola, S. 2020a. Matkailun taloudelliset vaikutukset – Vastuullinen kuluttaminen auttaa kohdetta ja kannustaa matkailuyrityksiä eettiseen toimintaan. Luettavissa: <https://valpas.media/artikkelit/talouden-ilmiot/matkailun-taloudelliset-vaikutukset/>. Luettu: 10.5.2023

Grym, A. & Jaakkola, S. 2020b. Matkailun sosiaaliset ja kulttuuriset vaikutukset - siltojen rakentaja vai epätasa-arvon edistäjä? Valpas. Luettavissa: <https://valpas.media/artikkelit/yhteisot-ja-kulttuurit/matkailun-sosiaaliset-kulttuuriset-vaikutukset/>. Luettu: 7.3.2023.

Halonen, K. Parviainen, J. Rissanen, P. Räsänen, P, Röksä, I. s.a. Inklusiivinen matkaopas. Luettavissa: https://www.businessfinland.fi/4af114/globalassets/julkaisut/visit-finland/tutkimukset/2021/inklusiivisen_matkailun_opas-2021.pdf. Luettu: 20.3.2023.

Heikkilä, T. 2014. Tilastollinen tutkimus. Otteita kirjasta. Luettavissa: <http://www.tilastollinentutkimus.fi/1.TUTKIMUSTUKI/KvantitatiivinenTutkimus.pdf>. Luettu: 1.5.2023.

Hirvonen, H. 21.11.2022. Mielivaltaisia pidätyksiä ja väkivaltaa – näin seksuaalivähemmistöjä kohdellaan Qatarissa: ”Tilanne on lohduton”. Yle. Luettavissa: <https://yle.fi/a/74-20005187>. Luettu: 16.5.2023.

Hotspot. s.a. Is ethical tourism more than a trend? Luettavissa: <https://hotspot.earth/blog/ethical-tourism>. Luettu: 16.5.2023.

Ihmisoikeudet.net. s.a. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeudet. Luettavissa: <https://ihmisoikeudet.net/ihmisoikeudet/seksuaali-ja-sukupuolivahemmistojen-oikeudet/>. Luettu: 16.5.2023.

Ihmisoikeusliitto. s.a. Mitä ihmisoikeudet ovat? Luettavissa: <https://ihmisoikeusliitto.fi/ihmisoikeudet/>. Luettu 28.3.2023

Intrum. 2021. Otteita Intrumin eurooppalaisesta kuluttajien maksutaparaportista. Luettavissa: <https://www.intrum.fi/fi/yrityksille/raportit-ja-analyysit/analyysit/black-friday-lahestyy-eurooppalainen-tutkimus-osoittaa-etta-lahes-kaksi-kolmesta-suomalaisesta-ostaa-vahemman-kuin-ennen-pandemiaa-edistaakseen-kestavaa-elamantapaa/>. Luettu: 6.5.2023.

Jaakkola, S. 2020. Mitä vastuullinen matkailu tarkoittaa ja miksi sen pitäisi kiinnostaa minua, matkailijaa? Luettavissa: <https://valpas.media/artikkelit/artikkelisarja-vastuullisesta-matkailusta/>. Luettu: 29.3.2023.

Juuti, A. & Puusa, P. 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus. Helsinki.

Kilroy. s.a. Vastuullinen matkailu. Luettavissa: <https://www.kilroy.fi/tietoa-meista/vastuullinen-matkailu>. Luettu:16.5.2023.

Koivurova, T. 2014. Ihmisoikeuksien käsikirja. Tietosanoma. Tallinna.

Lehtinen, U. 3.9.2018. Onko epäeettistä lentää lomalle? 10 vinkkiä kestävään matkailuun. Luettavissa: <https://kotiliesi.fi/ihmiset-ja-ilmiot/voiko-eettinen-matkailija-lentaa-ulkomaille-10-vinkkia-reiluun-matkailun/?shared=195794-f528917a-1>. Luettu: 19.5.2023.

Muuttolintu. s.a. Pitäisikö tiettyjä matkakohteita boikotoida? Matkustusblogi. Luettavissa: <https://muuttolintu.com/pitaisiko-tiettyja-matkakohteita-boikotoida/>. Luettu: 15.5.2023.

Pentikäinen, I. s.a. FI2-Etiikka. Mitä etiikka on? Pedagogiikkaa netissä. Luettavissa: <https://peda.net/p/Ismo%20Pentik%C3%A4inen/fi2-etiikka22>. Luettu: 27.3.2023.

Pirkkala, S., Rönty, H. & Tiusanen, K. 2020. Perus- ja ihmisoikeudet ovat Agenda2030:n ytimessä. Kestävä kehitys -blogi. Luettavissa: <https://kestavakehitys.fi/ajankohtaista/blogi/-/blogs/sami-pirkkala-kaisa-tiusanen-ja-hanna-ronty-perus-ja-ihmisoikeudet-ovat-agenda2030-n-ytimessa>. Luettu: 21.5.2023.

Reilun matkailun yhdistys. s.a.a. Mitä on reilu matkailu? Luettavissa: <https://www.reilumatkailu.fi/mita-on-reilu-matkailu/>. Luettu: 7.5.2023.

Reilun matkailun yhdistys. s.a.b. Matkusta turvallisesti. Luettavissa: <https://www.reilumatkailu.fi/reilun-matkailijan-ohjeet/matkusta-turvallisesti/>. Luettu: 16.5.2023.

Suomen YK-liitto. s.a. Vammaisten oikeudet. Luettavissa: <https://www.ykliitto.fi/yk-teemat/ihmisoikeudet/vammaisten-oikeudet>. Luettu: 6.5.2023.

SustainingTourism. s.a. Traveling responsibly. Luettavissa: <https://sustainabletourism.net/>. Luettu: 7.5.2023.

Terveyskirjasto. 2022. Turvallisuus. Matkailijan terveysopas. Luettavissa: <https://www.terveyskirjasto.fi/mat00186/turvallisuus>. Luettu: 16.5.2023.

Tiihonen, R. 6.5.2023. Kuluttajakäyttäytymisen trendit-ota nämä 4 huomioon vuonna 2023. Luettavissa: <https://www.esyourbusiness.fi/fi/artikkeli/kuluttajakayttaytymisen-trendit-2023>. Luettu: 6.5.2023.

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2022. Yhdessä enemmän-kestävää kasvua ja uudistumista Suomen matkailuun. Luettavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164279/TEM_2022_51.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu: 6.5.2023.

Ulkoministeriö. s.a. Agenda 2030 – kestävän kehityksen tavoitteet. Luettavissa: <https://um.fi/agenda-2030-kestavan-kehityksen-tavoitteet>. Luettu: 23.3.2023

Ulkoministeriö. s.a.b. Yhdistyneet kansakunnat YK. Luettavissa: <https://um.fi/yhdistyneet-kansakunnat-yk>. Luettu: 6.5.2023.

United Nations. s.a.a. Gender equality and women's empowerment. Luettavissa: <https://sdgs.un.org/topics/gender-equality-and-womens-empowerment>. Luettu: 7.5.2023.

United Nations. s.a.b. Achieve gender equality and empower all women and girls. Luettavissa: <https://sdgs.un.org/goals/goal5>. Luettu: 7.5.2023.

UNWTO. s.a.a. Glossary of Tourism Terms. Luettavissa: <https://www.unwto.org/glossary-tourism-terms>. Luettu: 8.3.2023.

UNWTO. s.a.b. Sustainable development. Luettavissa: <https://www.unwto.org/sustainable-development>. Luettu: 7.5.2023.

UNTWO. s.a.c. Accessible tourism. Luettavissa: <https://www.unwto.org/accessibility>. Luettu: 16.5.2023.

UNWTO. 2020. Tips for a responsible traveler. Luettavissa: <https://webunwto.s3.eu-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/2020-07/Tips-for-Responsible-Traveller-WCTE-EN.pdf>. Luettu: 10.5.2023.

Venturini. s.a. Sustainability in Tourism: The socio-cultural lens. Luettavissa: <https://hospitalityinsights.ehl.edu/sustainability-tourism>. Luettu: 15.5.2023.

Vilkka, H. 2021. Näin onnistut opinnäytetyössä. PS-kustannus. Keuruu.

Visit Finland. 2021. Kansainvälisen matkailun tulevaisuuden trendit 2022. Visit Finland. Luettavissa: <https://www.businessfinland.fi/49c13d/contentassets/eda67f0c470649918106eeecfeaf24c0/kansainvalisen-matkailun-tulevaisuuden-trendit-2022-visit-finland.pdf>. Luettu: 8.3.2023

Visit Finland. s.a. Vastuullinen matkailu. Kestävyys matkailuvaltina. Visit Finland. Luettavissa: <https://www.visitfinland.fi/liiketoiminnan-kehittaminen/vastuullinen-matkailu>. Luettu: 8.3.2023.

Yhdistyneet kansakunnat. s.a. Yhdistyneet kansakunnat. Luettavissa: <https://unric.org/fi/yhdistyneet-kansakunnat/>. Luettu: 16.5.2023.

Ympäristöministeriö. 2023. Mitä on kestävä kehitys? Luettavissa: <https://ym.fi/mita-on-kestava-kehitys>. Luettu: 27.4.2023.

Your Europe. 2023. Vammaisten ja liikuntarajoitteisten matkustajien oikeudet. Luettavissa: https://europa.eu/youreurope/citizens/travel/transport-disability/reduced-mobility/index_fi.htm. Luettu: 6.5.2023.

Liitteet

Liite 1. Kyselylomake

Etiikan vaikutus matkakohteen valinnassa

Tämä kysely on luotu osana Haaga-Helia ammattikorkeakoulun matkailualan opiskelijan opinnäytetyötä. Työ tutkii etiikan merkitystä, etenkin ihmisoikeuksien vaikutusta, ulkomaisten matkakohteiden valinnassa. Tavoitteena on selvittää miten mahdollisen kohdemaan ihmisoikeustilanne voi vaikuttaa eri ikäisten suomalaisten matkustuskäyttäytymiseen. Kyselyyn vastaaminen tapahtuu anonymisti ja ehdottoman luottamuksellisesti. Vastaaminen vie noin 10 minuuttia. Lämmin kiitos jokaiselle vastaajalle arvokkaasta mielipiteestä tutkimuksen onnistumisen kannalta!

1. Ikä *

- 18-25
- 26-35
- 36-45
- 46-55
- 56-65
- 66-

2. Sukupuoli *

- Nainen
- Mies
- Muu
- En halua kertoa

3. Asuinmaakunta *

☐ Uusimaa	☐ Varsinais-Suomi	☐ Satakunta
☐ Kanta-Häme	☐ Pirkanmaa	☐ Päijät-Häme
☐ Kymenlaakso	☐ Etelä-Karjala	☐ Etelä-Savo
☐ Pohjois-Savo	☐ Pohjois-Karjala	☐ Keski-Suomi
☐ Etelä-Pohjanmaa	☐ Pohjanmaa	☐ Keski-Pohjanmaa
☐ Pohjois-Pohjanmaa	☐ Kainuu	☐ Lappi
☐ Ahvenanmaa		

4. Työllisyystilanne *

- Palkkatyössä
 Työtön
 Opiskelija
 Yrittäjä
 Eläkeläinen
 Muu, mikä?
-

5. Matkajärjestelyistäni vastaa yleensä... *

- Matkajärjestäjä (seuramatka)
 Vastaan matkajärjestelyistäni itse
 Jokin muu vaihtoehto, mikä?
-

6. Lomailen ulkomailla yleensä... *

- Harvemmin kuin kerran vuodessa
 Kerran vuodessa
 2-3 kertaa vuodessa
 Useammin kuin kolme kertaa vuodessa

7. Matkustustottumuksista *

1=Täysin eri mieltä, 2=Jokseenkin eri mieltä, 3=En osaa sanoa, 4=Jokseenkin samaa mieltä, 5=Täysin samaa mieltä

	1	2	3	4	5
Vastuullinen matkailu on minulle tärkeää	☐	☐	☐	☐	☐
Otan kohdemaan kulttuurista selvää etukäteen	☐	☐	☐	☐	☐
Olen tietoinen kohdemaan ihmisoikeustilanteesta ennen matkaa	☐	☐	☐	☐	☐
Matkakohteen ihmisoikeustilanne vaikuttaa matkakohteen valintaan	☐	☐	☐	☐	☐

	1	2	3	4	5
Olen valmis maksamaan enemmän mikäli se tarjoaa mahdollisuuden matkustaa eettisemmäksi miellettyyn kohteeseen	☐	☐	☐	☐	☐

8. Matkakohteen valintaan vaikuttavat tekijät *

Kuinka paljon seuraavilla asioilla on merkitystä matkakohdetta valitessa?

1=Ei lainkaan, 2=Vain vähän, 3=En osaa sanoa, 4=Melko paljon, 5= Erittäin paljon

	1 	2 	3 	4 	5
Matkan hinta	☐	☐	☐	☐	☐
Majoitus	☐	☐	☐	☐	☐
Kohdemaan ilmasto	☐	☐	☐	☐	☐
Kohdemaan saavutettavuus	☐	☐	☐	☐	☐
Kohdemaan kulttuuri	☐	☐	☐	☐	☐
Turvallisuus kohdemaassa	☐	☐	☐	☐	☐
Matkakohteen ihmisoikeustilanne	☐	☐	☐	☐	☐
Naisten oikeuksien toteutuminen kohdemaassa	☐	☐	☐	☐	☐
Vähemmistöjen (esim. seksuaalivähemmistöjen) oikeudet kohdemaassa	☐	☐	☐	☐	☐
Mahdollisuus vastuulliseen matkailuun	☐	☐	☐	☐	☐
Jättämäni hiilijalanjälki matkan aikana	☐	☐	☐	☐	☐
Muiden jakamat kokemukset esimerkiksi sosiaalisessa mediassa	☐	☐	☐	☐	☐
Jokin muu, mikä?	☐	☐	☐	☐	☐

9. Matkakohteet, jotka koen ihmisoikeuksien kannalta epäeettisiksi (max.3).

10. Halutessasi voit kertoa esimerkin kokemuksestasi matkakohteesta, jonka ihmisoikeuskäsitys poikkeaa omastasi.

11. Käyttäytyminen matkakohteessa *

Pohdi seuraavia väittämiä viimeksi tekemäsi ulkomaille kohdistuneen lomamatkan pohjalta.

1=En lainkaan, 2=Vain vähän, 3=En osaa sanoa, 4=Melko paljon, 5= Erittäin paljon

Kuinka paljon kiinnitit matkakohteessa huomiota seuraaviin asioihin:

	1 	2 	3 	4 	5
Turvallisuuteen	☐	☐	☐	☐	☐
Kohteessa pukeutumiseen	☐	☐	☐	☐	☐
Omaisuuuden säilyttämiseen	☐	☐	☐	☐	☐
Matkaseurueeni kanssa käyttäytymiseen (esim. alkoholin käyttö kohteessa)	☐	☐	☐	☐	☐
Kulkuvälineiden valintaan	☐	☐	☐	☐	☐
Paikallisten toimijoiden (esim. kauppiaiden, ravintoloitsijoiden) tukemiseen	☐	☐	☐	☐	☐
Omiin valintoihisi huomioiden kohdemaan kulttuurin, uskonnon ja tavat	☐	☐	☐	☐	☐

12. Mistä saat tietoa kohteen ihmisoikeustilanteesta? (max.3) *

- Sanomalehdistä
- Sosiaalisesta mediasta
- TV-uutisista ja ajankohtaisohjelmista
- Ystäviltä ja tutuilta
- Käipsiin enemmän tietoa vastuullisen matkustamisen vaikutuksista kohdemaassa
- Muualta, mistä? _____

13. Matkanjärjestäjien ja vastaavien toimijoiden tulisi tarjota enemmän tietoa matkakohteiden ihmisoikeuksista ja niihin liittyvistä eettisistä kysymyksistä. *

1 Täysin eri
mieltä	2 Jokseenkin eri
mieltä	3 En osaa
sanoa	4 Jokseenkin samaa
mieltä	5 Täysin samaa
mieltä
☐	☐	☐	☐	☐

14. Mitä vastuullinen matkustuskäyttäytyminen sinulle merkitsee?

15. Mitä ihmisoikeudet sinulle merkitsevät?

16. Lopuksi voit kertoa aiheeseen liittyvistä kokemuksistasi ja/tai ajatuksistasi.
